

รายงานการวิจัย

การอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาหัตถกรรมจักสานเตยปาหนันกลุ่มจักสาน
บ้านดงหุนสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Conservation and Restoration of Wisdom to Pandanus Handicraft

Wickerwork Dohun Group for Sustainable Tourism

ฟ้าพิไล ทวีสินโสภา

กิตติศักดิ์ ทวีสินโสภา

วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง เป็นอย่างสูงที่ได้จัดสรรทุนอุดหนุนการทำวิจัยประจำปีงบประมาณ 2559 และขอขอบคุณกลุ่มจักสานเคยปาหนันบ้านคูหูน ที่สละเวลาสาธิตการสาน และได้ให้สัมภาษณ์ทุกกระบวนการจัดทำกรจักสานรวมถึงการให้ข้อมูลประวัติและความเป็นมาทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ฟ้าพิไล ทวีสินโสภ

26 กันยายน 2560

ศึกษาวิถีภูมิปัญญาการจักสานเตยปาหนันบ้านคูนสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดตรัง

Study ways of Wisdom Woven Pandanus Panan in Bann Duhun to the Community - Based Tourism in Trang Province.

นางฟ้าพิไล ทวีสินโสภ^{1*} และนายกิตติศักดิ์ ทวีสินโสภ²

¹สาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
วิทยาเขตตรัง

²สาขาเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนัน (2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการผลิตสายและรูปแบบของหัตถกรรมจักสาน และ(3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหัตถกรรมจักสานเตยปาหนันกับวิถีชีวิตชาวบลิสมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับศึกษามี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่ซื้อผลิตภัณฑ์เตยปาหนันของบ้านคูน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบบเจาะจง และนำผลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นชาวบ้านในพื้นที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า (1) ชุมชนมีการจักสานเตยปาหนัน ที่มีมานานนับร้อยปี และมีการเรียนรู้มาจากบรรพบุรุษสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันและก่อให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจในชุมชนและมีการพัฒนาการจักสานเตยปาหนันในรูปแบบต่างๆที่สวยงามและทนทานต่อการใช้งาน (2) ความพึงพอใจของผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์จักสานเตยปาหนันของกลุ่มบ้านคูนที่มีต่อกระบวนการผลิตสายและรูปแบบหัตถกรรมจักสาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 (SD. =0.95) ส่วนความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยที่ 3.77 (SD. =0.93) ด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ พบว่าภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 3.86 (SD. =0.95) และ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มีความพึงพอใจด้านการอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์ ในภาพรวม ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.76 (SD. = 0.92) ผลการวิจัยในประเด็น (3) พบว่า การจักสานเตยปาหนันมีความสำคัญต่อชุมชนและวิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีอาชีพจักสานเตยปาหนันมาเป็นเวลาหลายปีและการจักสานเตยปาหนันที่มีการพัฒนาจนเป็นสินค้า OTOP ของจังหวัดตรัง

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาท้องถิ่น เตยปาหนัน เครื่องจักสาน การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

This research is a quantitative and qualitative research. The purpose of (1) to investigate the source of wisdom woven Tei Panun handicraft (2) to analyze production processes weave pattern and style of handcrafted baskets and (3) the relationship between handcrafted Tei Panun handicraft a way of Muslim life communities to promote tourism. The samples used for the study were two groups: the first is the purchase of Bann Duhun Tei Panun materials stocks by means of random sampling. The results were analyzed for percentage. The mean and standard deviation of the group 2 are locals aged from 30 years up to 10 people using structured interviews and participatory observation.

The results showed that (1) the community is Tei Panun handicraft has been for hundreds of years and having learned from fathers passed on to the present and pose as enterprises in the community and the development of woven Tei Panun in various beautiful and durable for use, (2) the satisfaction of the people woven Tei Panun purchase of group shares on material processing and pattern woven pattern woven handicrafts. An average of 3.50 (SD. = 0.95) the satisfaction of the users towards the development of the product model overview with an average of 3.77 (SD. = 0.93) and product promotion. Found that the overall average of 3.86 (SD. = 0.95) and product users are satisfied with the conservation of the product as a whole at an average 3.76 (SD. = 0.92) findings on issues (3) found woven Tei Panun that are important to communities and the lives of the villagers with a woven Tei Panun for several years, and woven Tei Panun has developed as OTOP, Trang.

Keywords: Local Wisdom, Tei Panun, Wicker and Community - Based Tourism

สารบัญ

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	1
บทคัดย่อ	2
Abstract	3
สารบัญ	
สารบัญแผนภูมิ	
สารบัญตาราง	
สารบัญภาพ	
บทที่ 1 บทนำ	9
1.1 วัตถุประสงค์	
1.2 ขอบเขตของการวิจัย	
1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	
1.4 นิยามศัพท์	
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
2.1 แนวคิดด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	
2.2 แนวคิดด้านการจักสานเตยปาหนัน	
2.3 แนวคิดด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	
2.4 แนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
2.5 แนวคิดการพัฒนารูปแบบจักสาน	
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิม	
2.7 วิจัยที่เกี่ยวข้อง	
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
3.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	
3.2 การกำหนดพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย	
3.3 การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
3.4 การสร้างเครื่องมือในการศึกษา	
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	
3.7 การสรุปผลข้อมูล	

บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผลวิจัย	33
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	
4.2 การประเมินเกี่ยวกับความรู้ของภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์เตยปาหนัน	
4.3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของประชาชน	
4.4 ประเด็นการตอบคำถามของชาวบ้านในชุมชนคูหูน	
4.5 ปัญหา/ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม	
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	56
5.1 สรุปผลการวิจัย	
5.2 ข้อเสนอแนะ	
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก ก.	
ภาคผนวก ข.	

ฉบับเต็ม

สารบัญแผนภูมิ

สารบัญ	หน้า
แผนภูมิที่ 1 แสดงเพศของผู้ตอบถาม	34
แผนภูมิที่ 2 แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	35
แผนภูมิที่ 3 แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	36
แผนภูมิที่ 4 แสดงการศึกษาของผู้ตอบถาม	37
แผนภูมิที่ 5 แสดงอาชีพของผู้ตอบถาม	38
แผนภูมิที่ 6 แสดงรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม	39
แผนภูมิที่ 7 แสดงการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ของผู้ตอบแบบสอบถาม	40
แผนภูมิที่ 8 แสดงการพัฒนารูปแบบของผู้ตอบแบบสอบถาม	42
แผนภูมิที่ 9 แสดงด้านการส่งเสริมของผู้ตอบถาม	43

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
ตารางที่ 1		แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ 33
ตารางที่ 2		แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ 34
ตารางที่ 3		แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ 35
ตารางที่ 4		แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา 36
ตารางที่ 5		แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ 37
ตารางที่ 6		แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ 38
ตารางที่ 7		แสดงการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ของผู้ตอบแบบสอบถาม 39
ตารางที่ 8		แสดงการพัฒนารูปแบบของผู้ตอบแบบสอบถาม 41
ตารางที่ 9		แสดงการส่งเสริมการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม 42
ตารางที่ 10		ความพึงพอใจของผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์จักสานเตยป่านันของกลุ่มบ้านคูหน 53

สารบัญภาพ

สารบัญ	หน้า
1. ภาพที่ 1 การจักสานเตยปาหนันเป็นกระเป่า	9
2. ภาพที่ 2 การคัดเลือกเตยปาหนันมาใช้สำหรับงานจักสาน	49
3. ภาพที่ 3 การสานกระเป่าด้วยเตยปาหนัน	50
4. ภาพที่ 4 รูปแบบของหมวกใส่เครื่องใช้สอยมีทั้งหมด 4 แบบ	50
5. ภาพที่ 5 รูปแบบของใส่หูหิ้วมีทั้งหมด 4 แบบ	51
6. ภาพที่ 6 รูปแบบของกระเป่ามีทั้งหมด 9 แบบ	51
7. ภาพที่ 7 ต้นแบบการจักสานผลิตภัณฑ์รูปกระเป่า	65
8. ภาพที่ 8 การเตรียมอุปกรณ์สำหรับสานกระเป่า	65
9. ภาพที่ 9 การพัฒนารูปแบบการสานกระเป่าในรูปแบบต่างๆ	66

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทย สำหรับภาคการท่องเที่ยวแล้ว ถือได้ว่ายังทำรายได้ให้กับประเทศค่อนข้างมาก เนื่องจากประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สวยงาม เป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวต่างชาติให้หลังไหลเข้ามาท่องเที่ยวกันเป็นจำนวนมาก เห็นได้จากในช่วงกลางปี พ.ศ. 2558 ซึ่งได้รับการเปิดเผยจากกรมการท่องเที่ยวและกีฬา ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติมากกว่า 12.4 ล้านคน โดยเป็นนักท่องเที่ยวจากเอเชียมากที่สุดประมาณร้อยละ 65 รองลงมาคือ ชาวยุโรป ร้อยละ 25 น้อยที่สุด คือ ชาวรัสเซีย เนื่องจากประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวประเทศไทยมากที่สุด คือ ชาวจีน ประมาณ 3.2 ล้านคน และคาดการณ์ไว้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ถือได้ว่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 มากกว่าปีที่ผ่านมา และนักท่องเที่ยวต่างชาติได้สร้างรายได้ให้กับภาคการท่องเที่ยวของไทยมากถึง 6 แสนล้านบาท ซึ่งมีการตั้งเป้าจนถึงปลายปี พ.ศ. 2558 ว่าจะเกิดรายได้จากภาคการท่องเที่ยวจำนวนมากกว่า 2.2 ล้านล้านบาท โดยทั้งนี้ได้แบ่งเป็นรายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ จำนวน 1.4 ล้านล้านบาทสำหรับกระตุ้นเป้าหมายรายได้ในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2559 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้คาดการณ์ไว้ประมาณ 2.33 ล้านล้านบาท ซึ่งจะเติบโตอยู่ที่ประมาณ 8% ไม่ว่าจะเป็นตลาดในประเทศ และต่างประเทศ ทั้งนี้ควรเพิ่มเป็น 2.5 ล้านล้านบาทในปี 2560 โดยทางภาครัฐ ได้เน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงวิถีไทยให้มากขึ้น เช่น การดำเนินชีวิตแบบไทย ๆ ทั้งศิลปะ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ อาหารการกิน ที่เป็นแบบดั้งเดิมแท้ ๆ ของไทย ให้เป็นจุดเด่นเพื่อดึงดูดให้ทั้งชาวต่างชาติหรือแม้กระทั่งชาวไทยหันมาท่องเที่ยวไทยมากขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559)

การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน มีชายฝั่งทะเลยาวกว่า 120 กม. มีเทือกเขาบรรทัดทอดตัวยาวจากเหนือจดใต้ อยู่ทางด้านตะวันออกเป็นแนวแบ่งเขตแดนกับจังหวัดพัทลุง มีสภาพเป็นป่าดิบชื้นแถบเทือกเขาลาดลงมาสู่แนวป่าชายเลนริมฝั่งทะเลซึ่งเป็นป่าชายเลนที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์และยังครอบคลุมพื้นที่เกาะต่างๆเกือบ 50 เกาะ จังหวัดตรังมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายทั้งป่า เขา น้ำตก ถ้ำ หรือเกาะแก่งกลางทะเลที่งดงามด้วยภูมิทัศน์หาดทรายขาว ปะการังสวย น้ำทะเลใส เขาหินสูงตระหง่านที่ล้อมรอบด้วยหน้าผาสูงชัน และตรังไม่ได้มีเพียงธรรมชาติที่สวยงาม แต่ยังมีสิ่ง

น่าสนใจอีกมากมาย ทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ วิถีชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมานาน (ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง , 2558) และภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดตรัง มีประวัติยาวนาน มีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ยังจัดได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม รวมทั้งมีมูลค่า และได้รับคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับห้าดาว จากการคัดสรรรางวัลสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และการใช้วัสดุในท้องถิ่นที่ต่างจากเครื่องจักสานอื่นๆ มีการสืบทอดภูมิปัญญาการสานมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน และการเรียนรู้พัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย การใช้วัสดุ หรือการนำวัสดุจากที่อื่นมาใช้ในหัตถกรรมของชุมชน ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทางคุณค่าและศิลปะของผลิตภัณฑ์จากลำเจียกหรือเตยปาหนันที่สวยงาม และสามารถไปได้ตามชุมชนของกลุ่มสตรีบ้านร่าหมาด หมู่ที่ 2 บ้านร่าหมาด ตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ รวมทั้งที่บ้าน โต้ะบัน บ้านคูนุนและ บ้านแหลมมะขาม อำเภอสิเกา และ บ้านนาทะเล ตำบลตะเสะ กิ่งอำเภอสำราญ จังหวัดตรัง และที่ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสได้ (อุษณีย์ เสือดี, 2549)

ภาพที่ 1 การจักสานเตยปาหนันเป็นกระเป๋

ที่มา (<http://www.thaitambon.com> กลุ่มจักสานใบเตยปาหนัน)

เครื่องจักสานของภาคใต้ ถือได้ว่าเป็นเครื่องจักสานเฉพาะถิ่น มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ได้แก่ เครื่องจักสานที่สานด้วยใบเตย ใบลำเจียก หรือเตยปาหนัน ซึ่งส่วนมากนิยมสานเสื่อ สอบ หรือกระสอบ สำหรับใส่ข้าว หรือใส่พืชผลต่างๆ โดยเฉพาะจังหวัดกระบี่มีการสานไว้ใช้ในครัวเรือน จังหวัดตรัง มีการสานเสื่อปาหนัน ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความประสานกลมกลืนกับประเพณีนิยมของท้องถิ่นและวิธีการสาน ตลอดจนการใช้วัสดุในท้องถิ่นที่ต่างจากเครื่องจักสานอื่นๆ มีการสืบทอด ภูมิปัญญาการสานมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน และปัจจุบันได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ จึงได้คิดพัฒนารูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เป็นสินค้าของฝากประจำจังหวัดที่มีชื่อเสียงที่สวยงาม ทนทาน ได้แก่ เสื่อปาหนัน หมอน กระเป๋า ชองบุหรี หมวกใส่ของเครื่องใช้สอย เป็นต้น (สัจญา สัจญาวิวัฒน์, 2555)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนัน บ้านคูนตำบล บ่อหิน อำเภอเสีเกา จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อต้องการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์การจักสานเตยปาหนัน และการ พัฒนารูปแบบลายจักสานเตยปาหนัน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถนำข้อมูลให้กับ หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการทำงานด้านการอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นให้สืบทอดเป็นมรดกภูมิปัญญาต่อไปยังรุ่นหลัง

วัตถุประสงค์ของโครงสร้างวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนัน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการผลิตลายสานและรูปแบบของหัตถกรรมจักสาน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหัตถกรรมจักสานเตยปาหนันกับวิถีชีวิตชาวมุสลิมเพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการทำวิจัยชนิดนี้ จะมีเนื้อหาทางวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเป็นการเขียนลักษณะเชิงพรรณนา
2. ขอบเขตด้านพื้นที่และกลุ่มประชากร ในการทำวิจัยนี้ครอบคลุมพื้นที่ ภูมิศึกษาภูมิปัญญา ท้องถิ่นจักสานเตยปาหนันบ้านคูนตำบลบ่อหินอำเภอเสีเกา จังหวัดศรีสะเกษเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย ชุมชน และกลุ่มประชากรจำนวน 2 กลุ่ม โดยมีจำนวนกลุ่มประชากร จำนวน 10 คน จำนวนกลุ่ม นักท่องเที่ยว จำนวน 100 คน

ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ความรู้ให้กับคนในท้องถิ่น ด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. เพื่อทราบถึงข้อมูลทั่วไปของการจักสานเตยปาหนัน
3. เพื่อช่วยเพิ่มความรู้ด้านการพัฒนารูปแบบ และสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการผลิตสินค้า ของเตยปาหนัน
4. เพื่อพัฒนารูปแบบลายจักสานเตยปาหนันที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานระดับบน เช่น กระทรวงการและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สามารถเอาข้อมูลที่ได้ไปกำหนดเป็นแผนชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ เสนอรัฐบาล เพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการเป็น Hub ด้านการท่องเที่ยว
2. หน่วยงานระดับปฏิบัติการ เช่น ระดับจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อบค. สามารถเอาข้อมูลที่ได้ไปจัดทำโครงการเตรียมความพร้อมในระดับล่าง ตลอดจนสามารถวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่น่าสนใจให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ตลอดจนการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค/โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว
3. หน่วยงานระดับองค์กรเอกชน เช่น สมาคมการท่องเที่ยว สมาคมโรงแรม สามารถนำเอาข้อมูลที่ได้ไปวางแผนระยะยาว ระยะสั้น และแผนปฏิบัติการขององค์กรตนเองตลอด วางแผนสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคเอกชนด้วยกัน ภาคเอกชนกับภาครัฐ และกำหนดทิศทางการทำงานการขอความช่วยเหลือจากภาครัฐเพื่อเตรียมการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ในระดับการดำเนินงาน/ปฏิบัติการ
4. หน่วยงานระดับปฏิบัติการ ต้องมีการพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ให้มีความหลากหลาย เพื่อให้มีความแตกต่าง โดดเด่น และมีอัตลักษณ์ของตนเองให้ชัดเจน ชุมชนและธุรกิจในพื้นที่ก็ต้องปรับตัว เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในประเทศไทยในอนาคต
5. สถาบันการศึกษา สามารถนำเอาข้อมูลที่ได้มาจัดทำหลักสูตรพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมบุคลากรได้ในหลากหลายสาขาวิชา เช่น สาขาการท่องเที่ยว สาขาการโรงแรม สาขาภาษาศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ เป็นต้น ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของแต่ละท้องถิ่น และยังสามารถจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาบุคลากรนอกสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ได้อีกหลากหลายหลักสูตร
6. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของหน่วยงานองค์กรท้องถิ่นในกลุ่มภูมิภาค สามารถกระทำได้ง่ายขึ้น การเชื่อมต่อเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจกันและกัน โดยใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อสัมพันธ์ก็จะมีง่ายขึ้นและสะดวกขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง พื้นที่ความรู้ ความสามารถนอกจากนี้ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาหลากหลาย เช่น ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญา ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน ผู้ทรงคุณภูมิปัญญาไทย และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่คนไทยได้ศึกษา เก็บรวบรวม ความรู้และจัดเป็นองค์ความรู้ ปรับปรุง พัฒนา ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ นำไปแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง สิ่งที่แสดงความรู้ ความคิด และการกระทำของบรรพบุรุษของเรา เพื่อที่จะดำรงชีวิตรอดอย่างมีความสุขดังนั้น การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงต้องศึกษาควบคู่ไปกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน ในขณะเดียวกัน การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านก็ต้องเกี่ยวข้องกับงานที่ทำได้ง่าย ๆ คือ งานทำด้วยมือหรืองานหัตถกรรม และศิลปกรรมพื้นบ้าน

ผู้ทรงภูมิปัญญาไทย หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญาไปใช้ประโยชน์เพื่อดำรงชีวิตได้สำเร็จ มีผลงานดีเด่น ได้รับการยกย่องเป็นผู้เชี่ยวชาญสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงภูมิปัญญาแต่ละสาขาให้แพร่หลาย

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญาไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบความสำเร็จ สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้เหมาะสม

สรุป ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดสิ่งที่ดีงาม มีคุณค่า และประโยชน์ นำไปแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

การจักสาน

การจักสาน หมายถึง หัตถกรรมพื้นบ้านของชุมชนที่นำมาสานเป็นรูปแบบต่างๆเพื่อให้ได้ลวดลายที่สวยงาม และเพื่อให้เกิดความคงทนของเครื่องจักสานและการจักสานจะต้องผ่านกระบวนการ ที่ประกอบด้วย การจัก การสาน การถัก หรือการขัดกันของวัสดุที่ผ่านกระบวนการเตรียมด้วยการแปรรูป วัสดุหรือวัตถุดิบ ให้สอดคล้องกับการผลิต (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2540)

จัก คือ การนำวัสดุมาทำให้เป็นเส้น เป็นแฉก หรือเป็นริ้ว เพื่อความสะดวกในการสาน การจักถือได้ว่าเป็นขั้นตอนของการเตรียมวัสดุในการทำเครื่องจักสาน

สาน คือ ขบวนการสานทางความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่นำวัสดุธรรมชาติมาทำประโยชน์ โดยใช้ความคิดและฝีมือเป็นหลัก การสานในยุคแรกจะใช้วิธีการสานไปตามแนวสายโดยวัสดุขัดกันไปมาอย่างง่าย ๆ ตามแบบที่เรียกว่าลายขัด ด้วยการยกขึ้นเส้นหนึ่งกดลงเส้นหนึ่งให้ขัดกัน

ถัก คือ การถักโดยทั่วไปแล้วจะเป็นกระบวนการประกอบที่ช่วยให้เครื่องมือจักสานที่สมบูรณ์ การถักจะใช้วัสดุที่เป็นเส้นอ่อน และมีความยาวพอสมควร ใช้ถักยึดโครงสร้างภายนอกให้ติดกับภายนอก เครื่องจักสาน เช่น การจักขอบภาชนะจักสานไม้ไผ่ การถักหูภาชนะ หรือการถักโครงต่างๆของภาชนะ การถักนี้บางครั้งอาจจะเรียกว่าการผูกก็ได้ ลักษณะของการผูกขอบภาชนะโดยทั่วไป จะมีระเบียบที่เป็นลักษณะเฉพาะของการถักแต่ละแบบของลายสานเช่นเดียวกับ ลายถักหัวแมลงวัน สันปลาช่อง เป็นต้น

สรุป การจักสานเป็นหัตถกรรมพื้นฐานของชุมชนที่นำมาสานเป็นรูปแบบต่างๆเพื่อให้ได้ลวดลายที่สวยงาม และเพื่อให้เกิดความคงทนของเครื่องจักสานและการจักสานจะต้องผ่านกระบวนการ ที่ประกอบด้วย การจัก การสาน การถัก เป็นต้น

วิถีชีวิตชาวมุสลิม

มุสลิม หมายถึง ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามผู้นอบน้อมตนต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าอัลลอฮ แต่ผู้เดียวอย่างสิ้นเชิงเพื่อความสันติ

อิสลาม หมายถึง นามของศาสนาที่พระเจ้าผู้อภิบาล (อัลลอ ฮ์ สุบ ห์ ะ) ทรงประทานให้เป็นระบอบในการดำเนินชีวิตแห่งมนุษยชาติโดยผ่านทางบรรดาศาสดาต่าง ๆ

วิถีชีวิต หมายถึง แบบแผนการดำเนินพฤติกรรม ซึ่งสืบทอดเป็นมรดกให้บุคคลในสังคมนั้นยอมรับและยึดถือปฏิบัติสืบมาเกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

ชุมชน หมายถึง หมู่ชน กลุ่มชนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

สรุป วิถีชีวิตมุสลิม หมายถึง พฤติกรรม และการปฏิบัติในชีวิตแต่ละวันของคนที่นับถือศาสนาอิสลามภายใต้บทบัญญัติของคัมภีร์อัล-กุรอานแบบอย่าง ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านพิธีกรรมทางศาสนา การประกอบอาชีพ การศึกษา แม้กระทั่งการกิน การนอน และอื่นๆ ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต สำหรับด้านศาสนา จะเห็นได้ชัดว่าปัจจุบันสามจังหวัดชายแดนชายแดนภาคใต้ มีมัสยิดมากกว่าสองพันมัสยิด ไม่รวมถึงสุเหร่าที่มีอยู่ทุกหมู่บ้านนับหมื่นแห่ง ซึ่งในแต่ละวันตั้งแต่ก่อนตะวันขึ้น เสียงอาซานสัญญาณแห่งการละหมาดจากทั้งมัสยิดและสุเหร่าก้องกังวานดังไปทุก แห่งหน ปลุกคนที่หลับใหลให้ลุกขึ้นละหมาดก่อนจะเตรียมตัวไปตามภารกิจต่าง ๆ ของแต่ละคน ซึ่งไม่ต่างจากวิถีชีวิตคนมุสลิมในประเทศอื่น ๆ โดยทุกครั้งของการเปลี่ยนห้วงเวลาจากกลางคืนสู่กลางวัน จากช่วงเช้าเข้าสู่ช่วงบ่าย ช่วงบ่ายสู่ช่วงเย็น จากช่วงเย็นสู่ช่วงค่ำ จนกระทั่งจากช่วงค่ำสู่กลางวัน เสียงอาซานนำการละหมาดดังก้องกังวานทั้งห้าเวลาเพื่อให้ซึ่งเป็นการย้ำเตือนและควบคุมให้มุสลิมประพฤติตนในหลักการศาสนาอย่างเคร่งครัด

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะเข้าไปถึงและต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการ ทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อม และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน

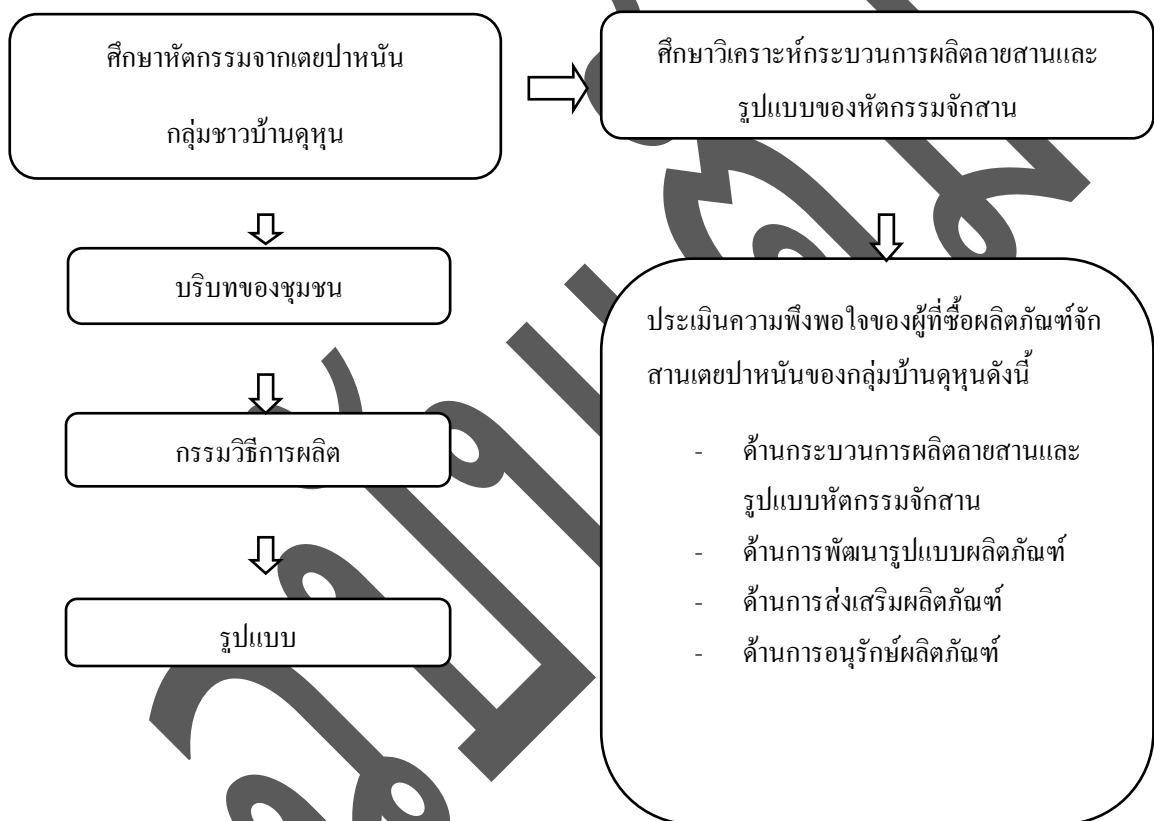
1. ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้นมีการรวมตัวกัน สร้างความเข้มแข็งในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคมวัฒนธรรม 3) สิ่งแวดล้อม และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนคือการรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสานสืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ได้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด

2. ผลกระทบด้านลบ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว การใช้น้ำ ระบบนิเวศธรรมชาติ การรับวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการเลียนแบบ มีความขัดแย้งทางความคิด เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยว และที่สำคัญคืออาจถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไป ในส่วนการตลาดนั้นแต่ละชุมชนจะต้องให้ข้อมูลแนะนำชุมชนตนเองและชุมชนอื่นที่ถูกต้องและน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว และที่น่าภูมิใจสำหรับชุมชนคือ การรักษาระบบและห่วงโซาทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา แต่ชุมชนไม่ได้ละทิ้งพื้นฐานเดิม หรือปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามกระแสวัฒนธรรม (วิระพล ทองมา, 2547)

สรุป การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน

กรอบแนวความคิดในการทำวิจัย

บทที่ 2

วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนันบ้านคุดน ตำบลบ่อหิน อำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาจักสานเตยปาหนันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลสำหรับนำเสนอ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 แนวคิดด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.2 แนวคิดด้านการจักสานเตยปาหนัน
- 2.3 แนวคิดด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.4 แนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.5 แนวคิดการพัฒนาารูปแบบจักสาน
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิม
- 2.7 วิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชวน เพชรแก้ว (2547:27) ให้ความหมายว่าภูมิปัญญาเป็นพื้นความรู้ของประชาชนในสังคมที่รับรู้และเข้าใจร่วมกันว่าภูมิปัญญาเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น และมีความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน ภูมิปัญญาจัดเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญยิ่งของมนุษย์ สิ่งดังกล่าวสั่งสมงอกงามขึ้นจากความรอบรู้ประสบการณ์ และความเฉียบคมในการหยั่งรู้อย่างลุ่มลึกเพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพทรัพยากร และความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เพิ่มพูนคุณค่า ขึ้นอย่างสอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ของชุมชน ท้องถิ่น และสังคมของตน

สำนักคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2544:52) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการสะสมมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และในสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และถ่ายทอดสืบทอด

กันมาเป็นวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านวัฒนธรรม จึงต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่ เพื่อฟื้นฟู ประยุกต์ ประดิษฐ์ เสริมสร้างสิ่งใหม่ บนรากฐานสิ่งเก่าที่ค้นพบ นักฟื้นฟู นักประยุกต์ และนักประดิษฐ์คิดค้นทาง วัฒนธรรมพื้นบ้านเหล่านี้ มีชื่อเรียกในเวลาต่อมาว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” หรือ “ผู้รู้ชาวบ้าน” และสติปัญญา ที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์นี้เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

ประเวศ วะสี (2550:21) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการส่ง เสริมการเรียนรู้มาเป็น ระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชาไม่แยกเป็นวิชาแบบเรียนที่เราเรียน แต่เป็น การเชื่อมโยงกันทุกรายวิชาทั้งที่เป็นเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ การศึกษาและวัฒนธรรม จะผสมกลมกลืนเข้า ด้วยกัน

ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์ (2556:21) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ ที่ได้รับถ่ายทอดจากบุคคลและสถาบันต่างๆ โดยมีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและศาสนา ที่ เกี่ยวข้องอยู่ด้วยและมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานภูมิปัญญา ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นสิ่งที่มีความนาน มีการปฏิบัติ โดยผู้คนในชุมชน

รัตนะ บัวสนธิ์ (2553:35) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนของบุคคลที่มีต่อ ตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการที่คนดังกล่าวมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีต ประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอด การสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่ เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

รุ่ง แก้วแดง (2547:204) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและ ทักษะของคนไทย ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้พัฒนาและ ถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและ เหมาะสมกับยุคสมัย

วันเพ็ญ พวงพันธุ์บุตร (2549:108) ให้ทัศนะเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยว่าหมายถึงองค์ความรู้ ทั้งหลายที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาของชาติไทย โดยการคิดค้นปรับเปลี่ยนผสมผสานกับ ความรู้ใหม่ และพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ พื้นฐานความรู้ของชาวบ้าน ที่มีการ เรียนรู้และมีประสบการณ์ที่สืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ การคิดสร้างสรรค์งานเพื่อพัฒนาและการ ดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

2.2 แนวคิดด้านการจักสานเตยปาหนัน

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2554:56) ได้กล่าวว่า เครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมที่มีคุณค่าในตัวเอง เพราะใช้วัตถุดิบ ซึ่งมีความงามตามธรรมชาติทางด้านคุณค่าและศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสาน ที่ทำขึ้นด้วยมือ ซึ่งต่างจากผลิตภัณฑ์ ที่ทำจากโรงงานจึงมีคุณค่าเฉพาะตัว ในแต่ละชิ้นจะมีลวดลายจากการสาน สอด ทอ ถัก และรูปแบบ เครื่องจักสานแสดงถึงลักษณะพื้นเมือง พื้นบ้านที่แตกต่างกัน

เครื่องจักสาน คือ ภาชนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทำขึ้นจากวิธีการจักสาน ถัก ทอจากวัสดุ ที่มีอยู่ตามท้องถิ่นทั่วไป เช่น หวาย ไม้ไผ่ ใบลาน กก ฟาง ก้านใบมะพร้าว และเตยปาดนั้น เป็นต้น

นวลลออ ทินานนท์ (2545:75) กล่าวถึงความเป็นมาของเครื่องจักสานว่าการทำเครื่องจักสานเป็นงานหัตถกรรมที่มีการทำมาเป็นเวลายาวนานมีหลักฐานทาง โบราณคดีที่พบการทำเครื่องจักสานใน ยุคหินใหม่ที่ เป็นบริเวณถ้ำแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นงานจักสานที่ทำด้วยไม้ไผ่เป็นลายขัดสองเส้น ประมาณอายุได้ 4,000 ปีมาแล้วแสดงให้เห็นว่ามนุษย์รู้จักการสร้างสรรค์เครื่องจักสานขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการใช้สอยมาเป็นเวลานานดังนั้นเครื่องจักสานคือวัสดุที่มีลักษณะเป็นเส้นๆอย่างที่สอดและขัดกัน เพื่อให้ได้รูปทรงตามต้องการกับประโยชน์ใช้สอยรูปทรงงานจักสานจะขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของช่างในแต่ละท้องถิ่น

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2547:27) ได้กล่าวไว้ว่า เครื่องจักสานเป็นเครื่องใช้ของไทยที่มีใช้กันทั่วไปทุกครัวเรือนมาตั้งแต่สมัยโบราณ นอกจากเป็นภาชนะต่างๆแล้วยังเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันอีกมากมาย วัตถุดิบหรือสิ่งที่จะนำมาทำเครื่องจักสานของไทยมีหลายชนิดในภาคเหนือมักจะทำ เครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ โดยการทำเป็นดอกก่อนสานสิ่งต่างๆ แต่ในภาคใต้ทำเครื่องจักสานด้วย ต้นกระจุต ใบลำเจียกและย่านลิเภา ภาคกลางและภาคอีสานส่วนมากทำมาจากไม้ไผ่มากกว่าวัสดุอื่น วัตถุดิบในประเทศไทยมีหลายชนิดการทำเครื่องจักสานจะต้องนำวัตถุดิบมาแปรรูปให้เป็นเส้นดอกตามต้องการ การทำเครื่องจักสานเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมาช้านานแล้ว ถึงแม้ปัจจุบันภาชนะที่ทำด้วยพลาสติก และวัตถุดิบอย่างอื่นเข้ามาทดแทน แต่เครื่องจักสานหลายชนิดก็ยังคงเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่ทำขึ้นตามสภาพแวดล้อมชนบประเพณี และวัฒนธรรมดังนั้นเครื่องจักสานไทยซึ่งเกิดจากความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาของไทย จึงสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยจากอดีตสืบมาจนถึงปัจจุบัน

อัมพร ศรีประสิทธิ์ (2554:58) เครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมที่มนุษย์ทำเครื่องจักสานขึ้นมานาน และเก่าแก่กว่าหัตถกรรมอื่น ๆ ตามประวัติศาสตร์ไทย มีเครื่องจักสานชนิดหนึ่งที่ทรงคึกคักขึ้น สำหรับใ้ นำเป็นภาชนะจักสานขึ้น ทำให้น้ำไม่รั่ว เรียกว่า กระจอมครุ เครื่องจักสานเป็นงานศิลปหัตถกรรม และหัตถกรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์คิดด้วยวิธีการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยวิธีการสอดขัดและสานกันของวัสดุที่เป็นเส้น เป็นริ้ว โดยสร้างรูปทรงของสิ่งที่ประดิษฐ์นั้นขึ้นตาม

ประโยชน์ใช้สอยและการสร้างเครื่องจักสานของมนุษย์โดยทั่วไป และเครื่องจักสานจัดว่าเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีมาแต่โบราณ รูปแบบของเครื่องจักสาน แต่ละชนิดก็นำจะไปใช้ประโยชน์หรือความนิยมของแต่ละท้องถิ่น

วิไลลักษณ์ พิษฐ์รัตน์ (2558:89) กล่าวว่า ภูมิปัญญาการทำเครื่องจักสานจากใบเตยหนาม นับเป็นงานหัตถกรรมที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของคนในสมัยก่อน ในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความผูกพันระหว่างคนกับธรรมชาติแต่ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความเจริญทางวัตถุและแนวคิดอย่างตะวันตกที่หลั่งไหลมาอย่างรวดเร็ว ทำให้ค่านิยมของคนเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่องานช่างฝีมือพื้นบ้าน ทั้งในแง่ของความยั่งยืนในอาชีพ และการอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญหายอย่างไรก็ตาม หากมีหน่วยงานเข้าไปส่งเสริมและฟื้นฟูอย่างจริงจัง มีการรณรงค์ส่งเสริมการใช้และการทำทั้งในระบบของการศึกษาและการสร้างอาชีพ รวมทั้งการยกระดับงานฝีมือท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาการสร้างสรรค์ต้องการสื่อให้เห็นถึงความสวยงามของลวดลายการจักสานเส้นเตยปาหนันที่มีการแปรรูปจากใบเตยธรรมดากลายเป็นลวดลายที่สวยงามแล้วกลายเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวของเครื่องใช้ที่มีมูลค่า ผู้สร้างสรรค์จึงนำเอาลวดลายไก่อเขี้ยวที่เป็นลายพื้นฐานและลายลูกแก้วที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของการจักสานเตยปาหนันมาเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์

สรุปได้ว่า การจักสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านที่มนุษย์คิดขึ้นมาเพื่อพัฒนารูปแบบการจักสานให้มีความสวยงามและคงทนต่อสภาพการใช้งานทุกรูปแบบในแต่ละชิ้นจะมีลวดลายจากการสาน สอด ทอ ถัก และรูปแบบ เครื่องจักสานแสดง ถึงถึงลักษณะพื้นเมือง พื้นบ้านที่แตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น

2.3 แนวคิดด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กมล รัตน์วิระกุล (2545:34) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของ การท่องเที่ยว บนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและมีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยวโดยการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นต่างๆที่มีอยู่ไม่ว่า ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมรวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้และบทบาทที่สำคัญ ในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียนและมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่รุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

ธัญพร วณิชฤทธา (2551:27) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวต่างๆ และมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชนนั้นมีจุดขายที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต การอนุรักษ์ รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วิระพล ทองมา (2547:88) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจตัดสินใจ โดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน

พจนานา สวานศรี (2549:179) ได้ระบุว่า แนวคิดและต้นกำเนิดของคำว่า อีโคทัวร์ริซึม (ecotourism) มาจากประเทศตะวันตก มีการให้คำนิยามคำนี้หลากหลายขึ้นอยู่กับภูมิหลังของแต่ละคนหรือสังคมที่ผู้เขียนหรือนักวิชาการคลุกคลีอยู่ โดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่คู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คนกับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคนและชุมชนมากขึ้น

พจนานา สวานศรี (2550:14) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งผลักดันให้เกิดกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการสร้างระบบและกลไกให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาบุคลากร อนุรักษ์เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตนเองไว้ โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้มีนักวิชาการและนักปฏิบัติจากหลากหลายแหล่งได้นิยามไว้ดังเช่น การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

พงศ์ศานต์ พัทธ์ชัยมหาเกตุ (2538:37) กล่าวว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่ป้องกันและแก้ปัญหาการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อด้านลบกับสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม โดยเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นอกจากนี้ยังเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความสมดุลระหว่างการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เพื่อให้การท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทรัพยากรธรรมชาติและขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ควบคู่ไปพร้อมกับการอนุรักษ์และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการกำหนดมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลอดจนทั้งการจัดทำแผนท่องเที่ยวโดยชุมชน

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่ง ที่มีความสำคัญกับชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนและคนในท้องถิ่นที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือหนึ่งที่น่า ไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืนอย่างแท้จริง

2.4 แนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545:93) การอนุรักษ์ หมายถึง การรักษาสิ่งที่ดีงามไว้ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็คือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปโดยใช้กระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของภูมิปัญญานั้นๆ การที่ชนชาติและเผ่าพันธุ์ต่างๆ อยู่รอดมาได้ถึงทุกวันนี้เพราะคุณค่าอันเป็นพื้นฐานแห่งการดำรงชีวิต สามารถรักษาสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมกับผู้คนในสังคมเดียวกันและกับสังคมอื่นๆ ความสมดุลดังกล่าวยังคงอยู่และถ่ายทอดสืบต่อกันมา

อำนาจ เจริญศิลป์ (2548:47) กล่าวว่า การอนุรักษ์ คือ การสงวนรักษา หมายถึง การใช้การระวางรักษาทรัพยากรด้วยวิธีฉลาด และให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

เกษม จันทร์แก้ว (2553:48) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา สงวนซ่อมแซม ปรับปรุงและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูงในการ สนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป หรืออีกความหมายก็คือ การใช้ตามความต้องการและ ประหยัดไว้ใช้เพื่ออนาคต

วิชัย เทียนน้อย (2553:35) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึงการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และยืดอายุการใช้งานให้นานที่สุด ดังนั้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจึงต้องกระทำด้วยความฉลาด แต่มิได้หมายความว่า จะเก็บรักษาสิ่งเหล่านั้นโดยมิได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ไพฑูรย์ ทองสม(2556:75) กล่าวว่า การอนุรักษ์ คือ การบำรุงรักษาสิ่งที่ดีงามไว้เช่น ประเพณีต่าง ๆ ทัศนกรรม และคุณค่าหรือการปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อม

อรพิน กาบสลับ (2549:67) ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งปรากฏอยู่ตามธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์นำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวก ทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่างมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งสิ้น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

นิวัต เรืองแก้ว (2554:57) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึงการรู้จักนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุดสูญเสียน้อยที่สุด ใช้ได้นาน และต้องกระจายการใช้ประโยชน์ให้ทั่วถึงก่อน โดยถูกต้องตามกาลเทศะ

การอนุรักษ์ คือ การนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์และยาวนานที่สุด โดยสูญเสียทรัพยากรน้อยที่สุด

2.5 แนวคิดด้านการพัฒนารูปแบบจักสาน

วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2552:132) กล่าวว่า ใ้ว่าการพัฒนางานหัตถกรรมจักสานตามอทธิพลทางสังคมจะเป็นผลดีทางด้านเศรษฐกิจของชาวชนบทที่ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน มีรายได้เพิ่มขึ้น มีงานทำเป็นอาชีพรอง หรือทำเป็นอาชีพหลักตลอดปีในขณะเดียวกัน ถ้าการพัฒนานั้น ไม่ถูกวิธี ก็จะเกิดผลเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และคุณค่าของงานหัตถกรรมจักสาน คือ

เมื่อมีการผลิตงานหัตถกรรมจักสานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จะทำให้งานหัตถกรรมจักสานล้นตลาดเกินความต้องการได้ง่าย เพราะปริมาณความต้องการในการใช้งานหัตถกรรมจักสานอยู่ในวงจำกัด เพียงใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตของชาวชนบทเป็นส่วนใหญ่เมื่อมีการผลิตจนล้นตลาด จะทำให้ราคาถูกไม่คุ้มกับต้นทุนซึ่งอาจนำไปสู่การสูญสลายได้นอกจากนี้การส่งเสริมในการพัฒนาและผลดีอย่างไม่ระมัดระวังเช่น การใช้วัสดุอย่างฟุ่มเฟือย ไม่คุ้มค่า ทำให้เกิดการขาดแคลนวัสดุภายในท้องถิ่น ทำให้วัสดุมีราคาสูงหรือหาไม่ได้จนต้องเลิกผลิต

ธनिया กิตติสิทโธ (2547:23) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานให้ถูกวิธีเพื่อการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่องานหัตถกรรมจักสาน ดังนี้

2.1.1 ด้านวัสดุ ควรใช้วัสดุธรรมชาติอย่างคุ้มค่าที่สุด และการนำวัสดุสมัยใหม่ เช่น พลาสติก เอ็น ในลอน เข้ามาประกอบการงานหัตถกรรมจักสานที่ใช้วัสดุพื้นบ้านอาจจะช่วยให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการผลิต แต่จะเกิดความขัดตา ความไม่เข้ากันของวัสดุ อาจจะทำให้งานหัตถกรรมจักสานขาดคุณค่าทางความงาม เมื่อคุณค่าลดต่ำลง ราคาย่อมจะถูกลงด้วย เมื่อราคาและคุณค่าด้อยลง ก็จะเกิดการผลิต อย่างฟุ่มเฟือย เป็นการทำลายวัสดุและการใช้วัสดุอย่างไม่คุ้มค่า สุดท้ายก็จะเกิดการขาดแคลนวัสดุ

2.1.2 ด้านหน้าที่ประโยชน์ใช้สอย การพัฒนารูปแบบงานหัตถกรรมจักสาน ควรระมัดระวังในการที่จะเปลี่ยนหน้าที่ของงานหัตถกรรมจักสาน ไปตามความต้องการของตลาด เพราะการประยุกต์ประโยชน์ใช้สอยให้ เป็นไปตามความต้องการของตลาดนั้น อาจมีผลกระทบต่อ การสร้างรูปแบบ ลวดลาย เมื่อมีการส่งเสริมให้ผู้ผลิตได้มีการพัฒนารูปแบบตามความต้องการของตลาด แต่ขาดการศึกษาในเรื่อง รูปทรง ลวดลาย โครงสร้างพื้นบ้านดั้งเดิมก็จะเป็นการทำลายคุณค่าด้วยการเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยอันเป็น ผลจากการพัฒนาที่ไร้คุณภาพได้

2.1.3 ด้านเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น (Local Characteristics) เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มักจะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอย่างไม่ถูกวิธีมีการนำรูปแบบของงานหัตถกรรมจักสานภาคหนึ่งไปพัฒนาอีก ภาคหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เท่ากับเป็นการทำลายเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นการพัฒนารูปแบบงานหัตถกรรมจักสานจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ ทั้งด้านวัสดุ ประโยชน์ใช้สอย และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อหาแนวทางที่เป็นผลดีและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการพัฒนา

สุภาพร ชาววัง (2550:259) กล่าวถึงการพัฒนากฎมบัญญัติจักสาน คือ การพัฒนาด้านการคัดเลือก วัสดุดิบ การพัฒนาการเตรียมวัสดุตลอดจนการขึ้น โครงให้มี ความชำนาญ การคัดขนาดเส้น ต้องมี คุณภาพ สม่ำเสมอ กัน ต้องอาศัยช่างจักสานผู้มีฝีมือ ความชำนาญ และประสบการณ์ขนาดเส้น การถัก ลวดลาย การใช้สีการอบ การรมควันป้องกันเชื้อรา ขนาดของเส้นดอกและเส้นหวาย ของการสานแต่ละ ประเภท ความเหมาะสมของการใช้งาน การใช้แรงขณะสานต้องชัดเจนสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับ การพัฒนารูปแบบเครื่องจักสานต้องให้เกิดคุณค่าทางความงาม และศิลปะเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์นั้นต้อง พัฒนาตั้งแต่ วัสดุดิบ คุณภาพ รูปแบบ เทคนิคกรรมวิธีการผลิต ตลอดจนถึงจิตสำนึกของผู้ผลิต

พัทธา สายหู (2554:109) ได้ให้แนวทางการพัฒนากฎมบัญญัติชาวบ้าน หมายถึง การประยุกต์ต่อ ยอดกฎมบัญญัติดั้งเดิมให้ดีขึ้น เหมาะสมตามสภาพเงื่อนไขของชีวิตในยุคสมัยปัจจุบันและแนวคิดการ พัฒนา คำว่า การพัฒนากลายเป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายจึงทำให้กลายเป็นคำที่มีความหมายที่ แตกต่างกันไปหรือมีความหมายที่คล้ายคลึงกัน ให้ความหมายพอ สั้นๆ ดังนี้

1. การพัฒนา คือ การทำให้ดีขึ้น

2. วัฒนธรรม คือ เครื่องมืออุปกรณ์การดำรงชีวิตของหมู่คณะ
3. ภูมิปัญญา คือ ความรู้ความคิดที่ได้สั่งสมไว้
4. ชาวบ้าน คือ คนธรรมดาหรือสามัญชน
5. ศักยภาพ คือ พลังอำนาจหรือความสามารถที่จะนำออกมาใช้ได้
6. ชุมชน คือ กลุ่มคนที่อยู่รวมในบริเวณเดียวกัน และมีกิจกรรมปกติของชีวิตเกี่ยวข้องกับผูกพันกัน

วิชิต นันทสุวรรณ (2546:20-23) กล่าวว่าการพัฒนาภูมิปัญญา เป็นกระบวนการคิดการจัดการ ผลผลิตภัณฑ์ และทรัพยากรทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ในลักษณะ ของวิสาหกิจชุมชน มีกิจกรรมดังนี้

1. การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองและเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน ในการวิจัยนี้คือภูมิปัญญา เครื่องปั้นดินเผาของชุมชนเกาะเกร็ด
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองขององค์กรชุมชนและเครือข่าย
4. การพัฒนาระบบตลาด การบริการและสวัสดิการ เช่น มีร้านค้า ศูนย์สาธิต เป็นต้น

ประณีต พลกรัง (2547:126) ได้กล่าวว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (product development) เป็นการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมเพื่อสร้างคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างจากคู่แข่งขึ้น เพิ่มรูปแบบและขนาดของผลิตภัณฑ์

สรุปได้ว่าการพัฒนาภูมิปัญญาจักสานเป็นการพัฒนาภูมิปัญญาของเรื่องการพึ่งตนเองสร้าง ระบบทางเศรษฐกิจระดับรากฐานของสังคมไทยปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ภูมิ ปัญญาชาวบ้านมีกระบวนการที่เกิดจากการสืบทอดและการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน แล้ว พัฒนาเลือกสรรปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนา ชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย แล้วเกิดภูมิปัญญาที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิม

ฉัตรคนัย ใจเพชร (2546:39-60) ศาสนาอิสลามได้วางแนวปฏิบัติให้กับ มุสลิม ตั้งแต่เกิดจนตาย ตั้งแต่ต้นจนหลัง ซึ่งแนว ปฏิบัตินั้นมาจากบัญญัติของพระเจ้าเป็นเจ้า คือ คัมภีร์อัลกรุอันและจริยวัตรของ

ท่านศาสดามุฮัมมัด ฉะนั้นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในช่วงชีวิตของมุสลิมทั่วโลกจึงอยู่บนนครลองของ คัมภีร์อัลกุรอาน และหะดีษ

อุทัย หิรัญโต (2525:6 6-67) มุสลิมถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ทางศาสนา (Ethnoreligious Group) ที่ ำรงรักษาเอกลักษณ์ของตนได้อย่างเข้มแข็งและโดดเด่นอยู่ในสังคม ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมของมุสลิม ผูกพันแนบแน่นกับศาสนาอิสลามจนเป็นเนื้อเดียวกัน อันจะส่งผลให้คนทั่วไปได้มองเห็นเอกลักษณ์ มุสลิม ซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านแบบแผนของการดำเนินชีวิตประจำวันในทุกแง่มุมดังคำกล่าวที่ว่า “อิสลาม มีลักษณะเป็นมากกว่าศาสนา กล่าวคือ วัฒนธรรมอิสลามที่เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตที่ได้วางรูปแบบ แห่งพฤติกรรมของมุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตาย ตั้งแต่ต้นจนหลัง” และ “อิสลามเป็นมากกว่าศาสนาเพราะ มุสลิมไม่สามารถแยกชีวิตของตนออกจากอิสลาม หรือ ไม่สามารถรับอิสลามไว้เพียงส่วนหนึ่งของชีวิต หากแต่เป็นทางชีวิตหรือระบอบในการดำเนินชีวิต”

เสาวนีย์ จิตต์ห่มวด (2531) เสนอแนวคิดไว้ในหนังสือกลุ่มชาติพันธุ์: ชาวไทยมุสลิมว่า อิสลาม เป็นมากกว่าศาสนา กล่าวคือ อิสลามเป็นวัฒนธรรม เป็นระบอบในการดำเนินชีวิต จึงทำให้ชาวมุสลิม ต้องมีทั้งหลังศรัทธาและการปฏิบัติซึ่งอิสลามได้วางแนวทางการปฏิบัติทั้งหมดในการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมอิสลามจึงเป็นวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งต่อการผสมผสานกลมกลืน พร้อมทั้งได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของ ชาวไทยมุสลิมที่มีบรรพบุรุษมาจากเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ในสายต่าง ๆ เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2540) คนไทยมุสลิม คือ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี ภาษา ศิลปะการแสดง ดำนาน นิทาน ฯลฯ ของชาวไทยมุสลิม ซึ่งเป็นการรวบรวมเอามรดกอันล้ำค่าจากบรรพ บุรุษมาสะท้อนให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและทำให้คนในสังคมไทยที่นับถือศาสนาอื่นได้มีความรู้ความ เข้าใจในวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมมากขึ้น

สรุป วิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม คือการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาของแต่ละบุคคลมีทั้งหลัง ศรัทธาและการปฏิบัติซึ่งอิสลามได้วางแนวทางการปฏิบัติทั้งหมดในการดำเนินชีวิตมีบรรพบุรุษมาจาก เชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ ซึ่งเป็นการรวบรวมเอามรดกอันล้ำค่าจากบรรพบุรุษมาสืบสานต่อให้กับคนรุ่นหลัง

2.7 วิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยศพล บันเทิงสุข (2556:145) แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นกาปั้นดินเผาในรูปแบบการผลิต เครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากบรรพบุรุษและเป็นภูมิปัญญาที่เกิดจาก ประสบการณ์ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาการจัดการพื้นที่ชุมชนบ้านหม้อนั้น ปรากฏว่าการส่งเสริมและ การพัฒนาในข้างต้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรซึ่งปรากฏว่าสภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้าน

หม้อในปัจจุบันและการจัดการในพื้นที่ชุมชนบ้านหม้อยังขาดการศึกษาและความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนได้ประโยชน์จากการส่งเสริมและการพัฒนาที่เกิดขึ้น เพื่อช่วยอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาให้คงอยู่สืบต่อไป

สุนิตดา ชูสวัสดิ์ (2555:92) จากการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านโหล๊ะหาร เพื่อดำเนินกิจกรรม การนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านมาใช้ในชุมชนสร้างความเข้มแข็ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นละวัฒนธรรมท้องถิ่นพื้นบ้านของชุมชน ได้ถูกสังสรรค์และถ่ายทอดจากรุ่นต่อรุ่นมาเป็นระยะเวลายาวนานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการและธุรกิจชุมชนพบว่าการที่ชุมชนประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่างๆ เพราะมีการจัดสรร ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนเพื่อสร้างเสริมรายได้จากธุรกิจของชุมชน เอื้อเพื่อพึ่งพาอาศัยกัน สามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและมีการนำภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและป้องกัน คือ การรักษาโรคจากหม้อพื้นบ้าน การพัฒนาชุมชนในระยะเวลาที่ผ่านมา ถึงแม้จะไม่ก่อให้เกิดภาวะที่ทันสมัยเนื่องจากโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา มิใช่กว้างขวาง และมีบริการสังคมด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุขและด้านสวัสดิการสังคมอยู่บ้าน แต่ก็เกิดผลกระทบกับชุมชนในทางด้านลบหลายประการ เช่น เกิดภาวะการฉ้อโกงเพิ่มขึ้นสูง แบบแผนการดำรงชีวิต และค่านิยมของประชาชนแปรเปลี่ยนไปจาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดของลัทธิบริโภคนิยม ส่งผลให้ประชาชนเกิดความต้องการในสินค้าและบริการอย่างขาดสติเงินตราเพิ่มบทบาทที่สำคัญต่อการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของชุมชน

กุลชาติ ละม้ายเงิน , เทิดชาย ช่วยบำรุง (2558:38) การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทองจังหวัดสุพรรณบุรี การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยว และเป็นส่วนกลางของการพัฒนาชุมชน ซึ่งชุมชนจะได้กลายเป็นสถานที่ของการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องทำให้นักลงทุนหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าใจว่าการลงทุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีความจำเป็นต่อการสร้างศักยภาพของชุมชน ชุมชนมีการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการมีส่วนร่วมการวางแผนทางการท่องเที่ยวและการติดตามประเมินผลรวมทั้งการพัฒนาความรู้ทางด้านการจัดพื้นที่ทางการท่องเที่ยวความรู้ทางด้านการตลาดรวมทั้งทักษะในการสื่อสารการบริการและสมรรถนะหลักในการดำเนินการทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน วัฒนธรรม ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้สึกถึงผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิต

นิตติยา ทองเสนอ ,อุทิศ สังขรัตน์ (2551:189) ศึกษาการจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่มย่อยและนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านในตำบลเกาะหมากมีการท่องเที่ยวแนวใหม่ๆที่ใช้นักท่องเที่ยวที่เป็นนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มมากยิ่งขึ้นอย่างการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในขณะนี้ คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน นักท่องเที่ยวจะได้ประสบการณ์จากการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมของชุมชน วิถีชีวิต ทำให้เกิดความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน ที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและจดจำ พื้นที่ท่องเที่ยวนั้นตลอดไป ดังนั้นเนื่องจากเกาะหมากเป็นพื้นที่ที่มีภูมิปัญญา วัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตที่เข้มแข็ง ซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเหล่านี้ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว

พิชญ์ ทองฉิม (2557:144) การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความร่วมของชุมชนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมและดูแลสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีส่วนร่วมกับการกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนแบบยั่งยืนและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในชุมชน และการท่องเที่ยวชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างมากเกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กรณีศึกษา ภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

- 3.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย
- 3.2 การกำหนดพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย
- 3.3 การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3.4 การสร้างเครื่องมือในการศึกษา
- 3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 การสรุปผลข้อมูล

3.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวความคิดในการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการประกอบด้วย 2 ตัวแปร ดังนี้

- 3.1.1. ตัวแปรต้น หรือ ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้ อาชีพ

3.1.2. ตัวแปรตาม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนันบ้านคูหิน ประกอบด้วย การพัฒนารูปแบบลายจักสานเตยปาหนันที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคและผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชุมชน

3.2 การกำหนดพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่ใช้บริการผลิตภัณฑ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนัน ผู้วิจัยเลือกทำการสุ่มตัวอย่างของกลุ่มประชากร จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในงานวิจัยฉบับนี้จะป็นกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยว จำนวน 100 คน โดยจะใช้การเก็บข้อมูลแบบสะดวก (Snow balls) ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวเฉพาะคนไทย โดยใช้แบบสอบถามในการประเมิน

ระยะเวลา ในการค้นคว้าวิจัยในจังหวัดศรีสะเกษ ระหว่างเดือน มกราคม ถึง เดือน พฤษภาคม 2560

3.3 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรดังต่อไปนี้
ตัวแปรต้น ศึกษา ประเด็นด้านข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม โดยเก็บจาก เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้ อาชีพ

ตัวแปรตาม ซึ่งเป็นด้านการแปลความหมายของระดับคะแนนในตอนที 3 ได้แปลผลระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการผลิตภัณฑ์เตยปาหนัน โดยใช้ค่าเฉลี่ยของผลคะแนนเป็นตัวชี้วัดตามกฎเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวความคิดของ เบสท์ (Best W. John, 1997)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.4 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องความเข้าใจภาวะเบียบและความคาดหวังของผู้ใช้บริการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.3.2 รวบรวมเนื้อหาสาระต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อ นิยามศัพท์ ตัวแปร กำหนดขอบเขตและการสร้างแบบสอบถาม

3.3.3 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในภาวะเบียบ ผู้ใช้บริการ โดยการวิเคราะห์ และปรับให้มีความสอดคล้องกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

3.3.4 ศึกษาการสร้างแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.3.5 สร้างข้อคำถามเพื่อวัดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เตยปาหนัน

3.3.6 นำแบบสอบถามปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา หัวหน้างานวิจัย แล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข

3.3.7 นำแบบสอบถามไปตรวจสอบค่าความเที่ยง จำนวน 50 ชุด กับประชาชนนอกเพื่อ

3.3.8 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาโดยวิธีเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมและความครอบคลุมเนื้อหา ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความเข้าใจและการใช้ภาษาที่เหมาะสม แล้วจึงนำเสนอต่อที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อความเห็นชอบ

3.3.9 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้ จำนวน 100 ฉบับ

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และจำนวนครั้งที่ใช้ผลิตภัณฑ์เตยปาหนัน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ของภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์เตยปาหนัน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์เตยปาหนัน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิอร์ท (Rating Scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึงระดับความพึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึงระดับความพึงพอใจมาก
- 3 หมายถึงระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึงระดับความพึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึงระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และจำนวนครั้งในการใช้บริการ วิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ Percentage

3.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เตยปาหนัน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

3.5.3 ประเมินภูมิปัญญาการสร้างผลิตภัณฑ์เตยปาหนันที่มีต่อการพัฒนารูปแบบลายจักสานเตยปาหนันที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคและผลิตภัณฑ์มีความสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชุมชน

3.7 การสรุปผลข้อมูล

- 3.7.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
- 3.7.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3.7.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผลวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนันบ้านคูน ตำบลลิเกา จังหวัดตรัง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามกลุ่มชาวบ้าน จำนวน 100 คน โดยกำหนดแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การประเมินเกี่ยวกับความรู้ของภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์เตยปาหนัน โดยแบ่งเป็นด้าน คือ ด้านที่ 1 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนารูปแบบ ด้านที่ 3 ด้านการส่งเสริม ตอนที่ 3 ปัญหา/ข้อเสนอแนะ และตอนที่ 4 ความคิดเห็นของการตอบแบบสอบถามของชุมชน

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจะนำเสนอในรูปแบบตารางความถี่และร้อยละประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 100 ตัวอย่าง ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

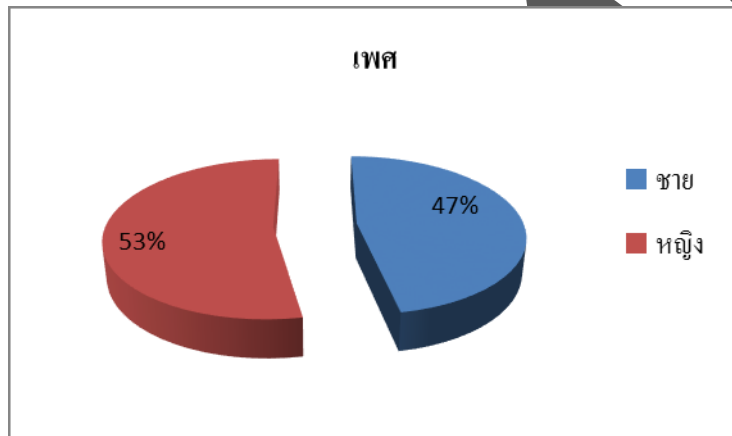
เพศ

ร้อยละ

ชาย	47.0
หญิง	53.0
Total	100

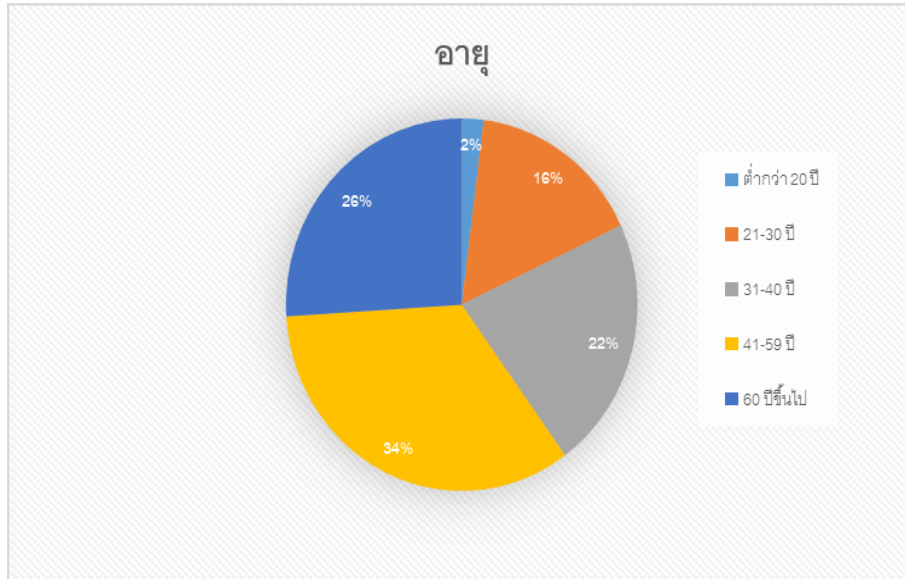
จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.0 และ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 24.0 ตามลำดับ ดังแผนภูมิ

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	2.0
21-30 ปี	16.0
31-40 ปี	22.0
41-59 ปี	34.0
60 ปีขึ้นไป	26.0
Total	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.0 อายุ 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.0 ปี อายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.0 และต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ ดังแผนภูมิ

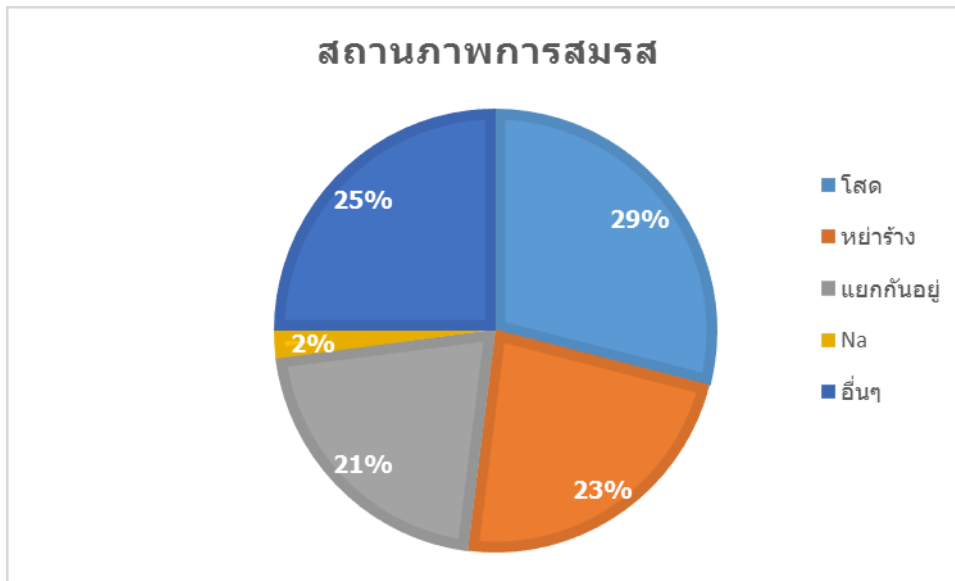

แผนภูมิที่ 2 แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ

การสมรส	ร้อยละ
โสด	29.0
หย่าร้าง	23.0
แยกกันอยู่	21.0
อื่นๆ	25.0
Total	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพ โสด คิดเป็นร้อยละ 29.0 อื่นๆ เช่น แต่งงาน คิดเป็นร้อยละ 25.0 หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 23.0 ปี แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 21.0 จากนักท่องเที่ยวจำนวน 100 ชุด มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด ดังแผนภูมิ

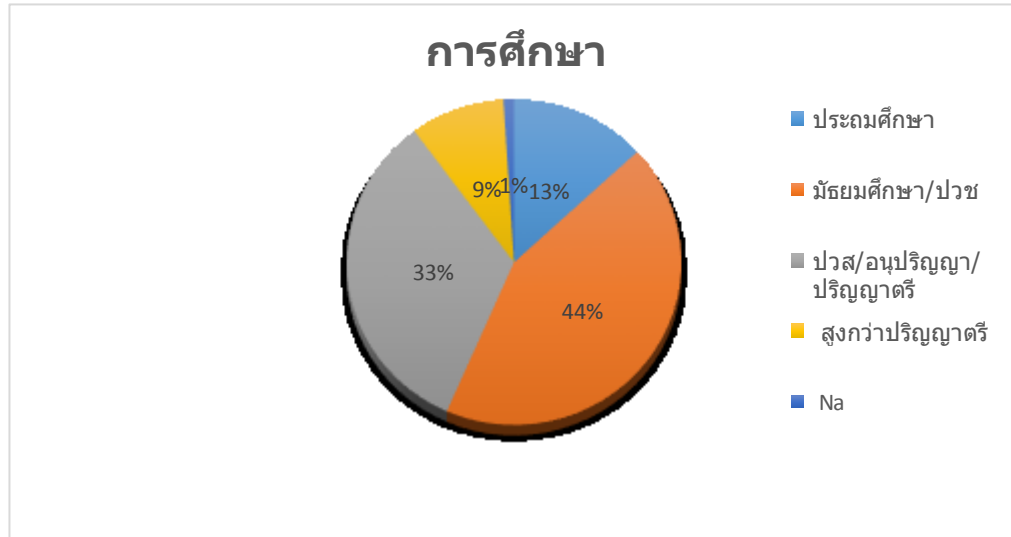

แผนภูมิที่ 3 แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	ร้อยละ
ประถมศึกษา	13.0
มัธยมศึกษา/ปวช	43.0
ปวส/อนุปริญญา/ปริญญาตรี	33.0
สูงกว่าปริญญาตรี	9.0
Na	1.0
Total	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.0 อยู่ในระดับ ปวส/อนุปริญญา/ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 33.0 ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.0 ปี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 9.0 จากนักท่องเที่ยวจำนวน 100 ชุด มีผู้ไม่ตอบแบบถามจำนวน 1 ชุด ดังแผนภูมิ

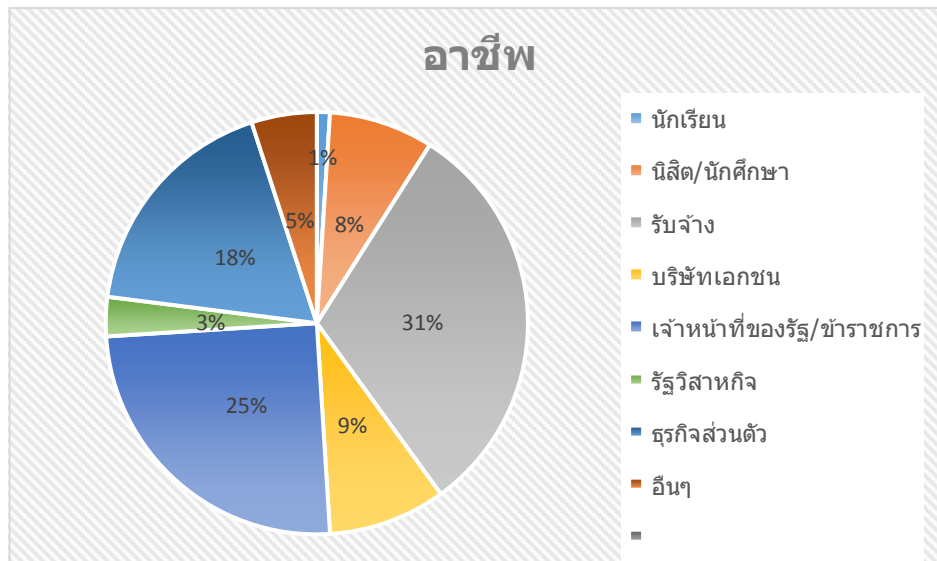

แผนภูมิที่ 4 แสดงการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 5 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ร้อยละ
นักเรียน	1.0
นิสิต/นักศึกษา	8.0
รับจ้าง	31.0
บริษัทเอกชน	9.0
เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ข้าราชการ	25.0
รัฐวิสาหกิจ	3.0
ธุรกิจส่วนตัว	18.0
อื่นๆ	5.0
Total	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช คิดเป็นร้อยละ 43.0 ระดับ ปวส/อนุปริญญา/ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 33.0 ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.0 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 9.0 จากนักท่องเที่ยวจำนวน 100 ชุด มีผู้ไม่ตอบแบบถามจำนวน 1 ชุด ดังแผนภูมิ

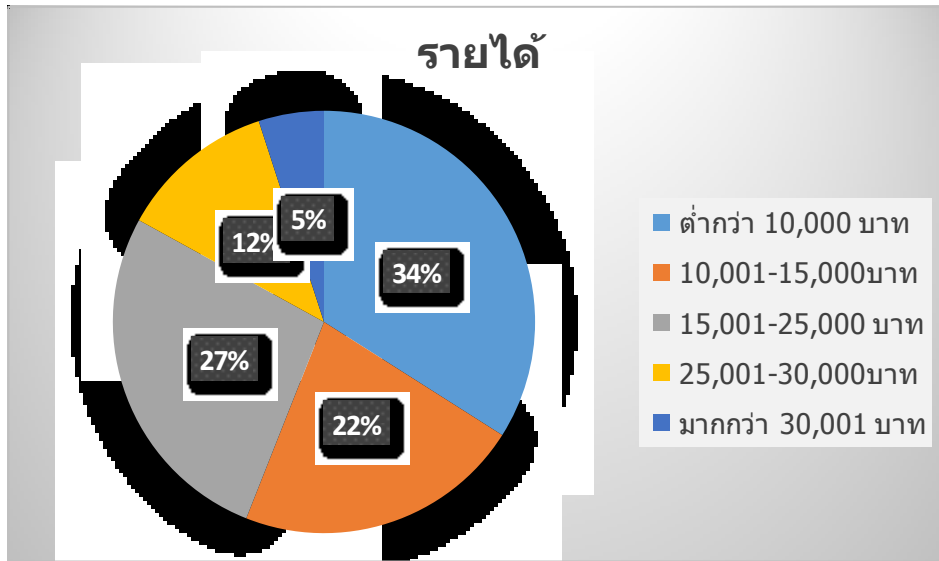

แผนภูมิที่ 5 แสดงอาชีพของผู้ตอบถาม

ตารางที่ 6 แสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้

รายได้	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	34.0
10,001-15,000บาท	22.0
15,001-25,000 บาท	27.0
25,001-30,000บาท	12.0
มากกว่า 30,001 บาท	5.0
Total	100

จากตารางที่ 6 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000บาท คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ รายได้ระหว่าง 15,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.0 รายได้ 10,000-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.0 รายได้ระหว่าง 25,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.0 และรายได้ระหว่าง มากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.0 ตามลำดับ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 6 แสดงรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 การประเมินเกี่ยวกับความรู้ของภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์เตยปาหนัน ได้ผลวิจัยดังนี้

ข้อมูลในส่วนนี้จะนำเสนอในรูปแบบตารางความถี่และร้อยละประกอบไปด้วยด้านการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ด้านการพัฒนารูปแบบ และด้านการส่งเสริมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ตัวอย่างได้ผลการศึกษาดังนี้

100

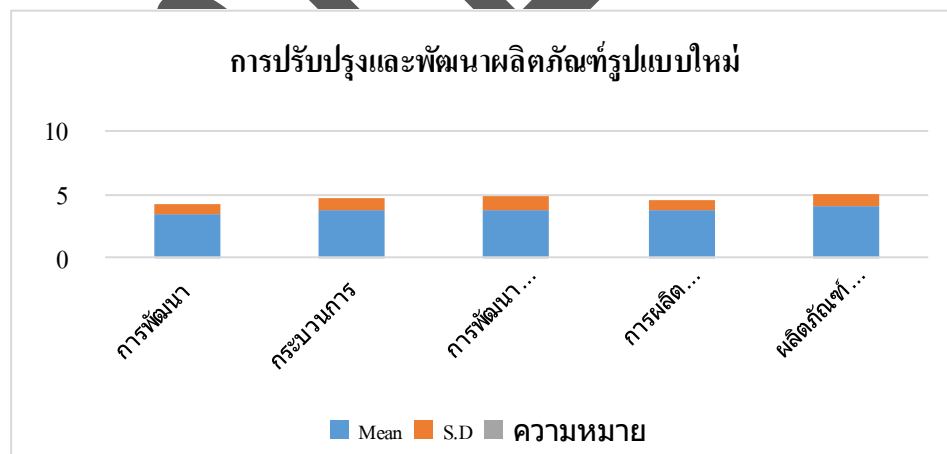
ตารางที่ 7 แสดงการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	Mean	S.D	ความหมาย
การพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและทันสมัย	3.46	.80	พอใจมาก
กระบวนการผลิตภัณ์ที่จกสถานที่เกิดขึ้นใหม่ตามยุคสมัย	3.74	.99	พอใจมาก
การพัฒนาผลิตภัณฑ์และมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์จกสถานให้มีความหลากหลาย	3.82	1.0	น้อย
การผลิตสินค้าเพื่อรับความรู้เพิ่มเติมจากการเตรียมวัสดุเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์จกสถานให้ทันต่อการใช้งาน	3.74	.91	พอใจมาก

รายการ	Mean	S.D	ความหมาย
ผลิตภัณฑ์รูปแบบเป็นภูมิปัญญา จากท้องถิ่นดั้งเดิมและมีการพัฒนา แบบสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ และให้ สื่อถึงความเป็นไทย	4.07	.93	พอใจมาก

จากตารางที่ 7 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น
ดั้งเดิมและมีการพัฒนาแบบสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่และให้สื่อถึงความเป็นไทย อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.07 มีค่า SD
0.93 กระบวนการผลิตภัณฑ์ลายจักสานที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย มีระดับพอใจมาก อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.74 มีค่า SD
.99 การผลิตสินค้าเพื่อรับความรู้เพิ่มเติมจากการเตรียมวัสดุเพื่อผลิตภัณฑ์จักสานให้ทันต่อการใช้งาน อยู่
ที่ค่าเฉลี่ย 3.74 มีค่า SD .91 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบ
ผลิตภัณฑ์ จักสานให้มีความหลากหลาย อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.46 มีค่า SD 0.80 และการพัฒนารูปแบบ
ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและทันสมัย อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.82 มีค่า SD 1.0 ตามลำดับ ดังแผนภูมิ

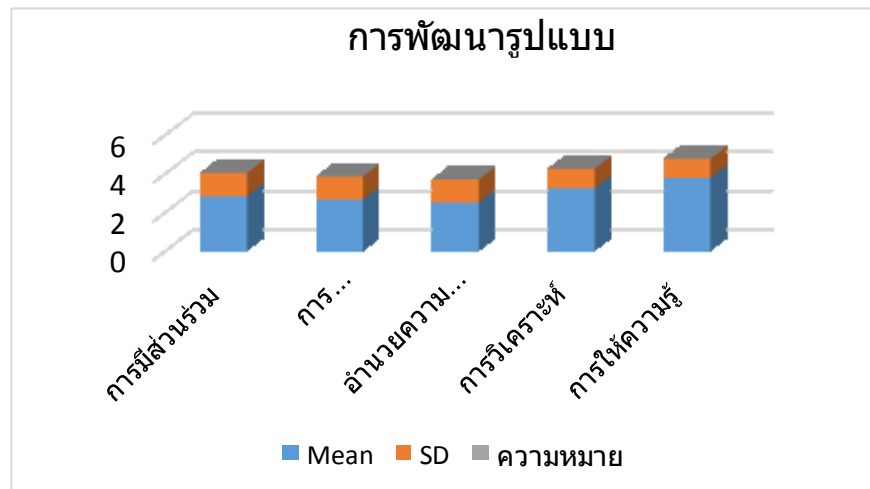
แผนภูมิที่ 7 แสดงการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 8 แสดงการพัฒนารูปแบบของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ผลวิจัยดังนี้

รายการ	Mean	SD	ความหมาย
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว	2.82	1.2	ปานกลาง
การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์	2.64	1.2	ปานกลาง
อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในด้านต่างๆ	2.49	1.2	ปานกลาง
การวิเคราะห์กระบวนการผลิตสายจุกसानและพัฒนาารูปแบบของหัตถกรรมจักสาน	3.23	1.0	ค่อนข้างพอใจ
การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.76	.99	ค่อนข้างพอใจ

จากตารางที่ 8 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.76 มีค่า SD .99 การวิเคราะห์กระบวนการผลิตสายจุกसानและพัฒนาารูปแบบของหัตถกรรม อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.23 มีค่า SD 1.0 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.82 มีค่า SD 1.2 การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 2.64 มีค่า SD 1.2 และ การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในด้านต่างๆ อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 2.49 มีค่า SD 1.2 ตามลำดับ ดังแผนภูมิ

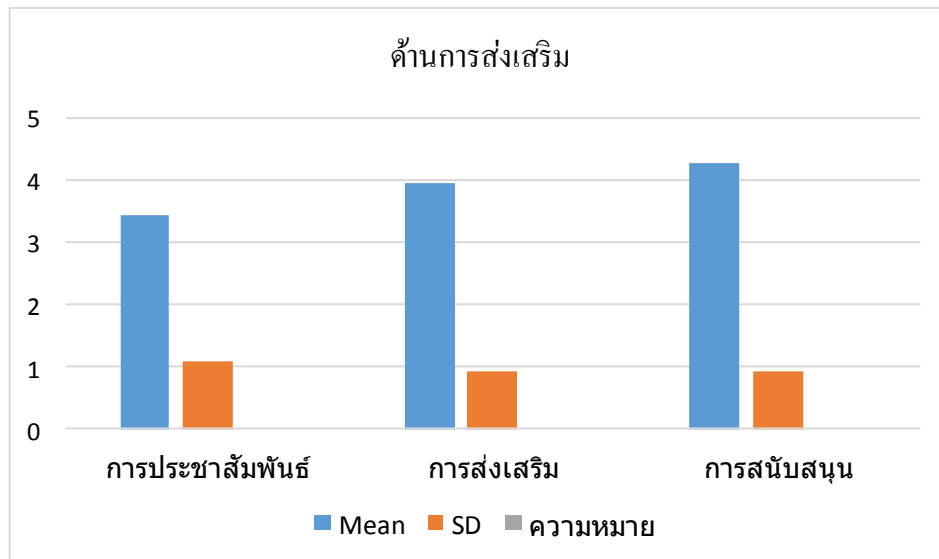
แผนภูมิที่ 8 แสดงการพัฒนารูปแบบของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 9 แสดงการส่งเสริมของผู้ตอบแบบสอบถามได้ผลวิจัย ดังนี้

รายการ	Mean	SD	ความหมาย
การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโฆษณา	3.43	1.1	ปานกลาง
การส่งเสริมหรือจัดให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการพัฒนาสินค้า	3.96	.92	ค่อนข้างประทับใจ
การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	4.28	.91	พอใจมาก

จากตารางที่ 9 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีระดับพอใจมาก อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.28 มีค่า SD .91 การส่งเสริมหรือจัดให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการพัฒนาสินค้า อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.96 มีค่า SD .92 และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโฆษณา อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.43 มีค่า SD 1.1 ตามลำดับดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 9 แสดงด้านการส่งเสริม ของผู้ตอบถาม

4.4 ปัญหา/ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการความคิดเห็นของปัญหา/ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จักสานเตยปาหนัน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีปัญหาและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. มีการประชาสัมพันธ์สินค้าที่น่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว
2. มีการจัดบุรุษจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้กับนักท่องเที่ยว
3. ควรมีการพัฒนาสินค้าในรูปแบบใหม่ให้ต้องตามความต้องการให้นักท่องเที่ยว
4. ควรมีสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวมากกว่านี้
5. ควรมีป้ายบอกทางที่ชัดเจนให้กับนักท่องเที่ยวมากกว่านี้
6. ควรมีสถานที่ให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวอย่างเรียนรู้การจักสานเตยปาหนัน

4.3 ความคิดเห็นของการตอบแบบสอบถามของชุมชน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ และรายได้ และประเด็นคำถาม ได้แก่ 1. เริ่มต้นเตยปาหนันเมื่อไร 2. เพราะอะไรถึงได้จักสานเตยปาหนัน 3. กลุ่มที่ทำจักสานมีจำนวนเท่าไร เหมาะสมสำหรับการรวมกลุ่มกันทำงานหรือไม่ (ในกรณีที่รับงานจากภายนอกมาทำ) 4. ภายในชุมชนมีจำนวนผู้ที่สามารถจักสานได้กี่คน มีใครบ้าง (ระบุ) 5. เครื่องจักสานประเภทใดที่คนนิยมมากที่สุด และมีรายการสั่งซื้อมากที่สุด เพราะอะไร 6. ภาครัฐ เช่น อบต.จังหวัด ให้การสนับสนุนจากการจักสานเตยปาหนันหรือไม่ 7.อยากให้มีการช่วยเหลือด้านการจักสานเตยปาหนันอย่างไร 8. ทิศการฟื้นฟูเตยปาหนันจำเป็นหรือไม่ อย่างไร 9.วิธีการฟื้นฟูที่ท่านคิดว่าวิธีใดดีที่สุด 10. ท่านอยากให้ชุมชนได้รับการพัฒนาด้านการจักสานเตยปาหนันไปยังทิศทางใด

4.4 ประเด็นการตอบคำถามของชาวบ้านในชุมชนดูหม

1. นางรอบีเย เยอะลีมา อายุ 59 ปี เพศหญิง

อาชีพ รับจ้าง รายได้ 1,000 บาท/เดือน

การจักสานเตยปาหนันทำกันมานานและสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ และว่างจากอาชีพหลักก็ไม่ได้ทำอะไรก็หารายได้เสริมจากการจักสานเตยปาหนัน และมีกลุ่มการจักสานจำนวน 20 – 30 คน แต่ก่อนมีผู้จักสานเป็นจำนวนมากแต่ปัจจุบันก็ลดลงและผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กระเป๋าถือ กระเป๋าต่างค์ และภายในชุมชนต้องการงบประมาณในการสนับสนุนการจักสานเตยปาหนันในเรื่องอุปกรณ์ และชุมชนต้องการความช่วยเหลือในเรื่อง การทำอุปกรณ์ในการจักสาน และการคิดผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ๆ การจักสานมีความจำเป็นต่อชุมชนเพราะเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน การสานเตยปาหนันมีการอบรมให้เด็กที่สนใจเพื่อสืบสานต่อไม่ให้สูญหาย

2. นางเราะเกียะ หียสัน อายุ 64 ปี เพศหญิง

อาชีพ รับจ้าง รายได้ 2,000 บาท/เดือน

การจักสานเตยปาหนันทำกันมานานเป็นเวลาหลายปี หลังจากที่ว่าจากอาชีพหลักก็สานเตยปาหนันเป็นรายได้เสริม มีกลุ่มการจักสานเตยปาหนันจำนวน 30 คน จำนวนคนสานไม่เพียงพอเพราะเวลารับงานเยอะจะทำงานไม่ทัน แต่ก่อนมีผู้จักสานมากกว่า 100 คน ส่วนใหญ่มีอายุมากเลยไม่สานเตยปาหนัน ที่มีผู้สานเตยปาหนันอยู่ตอนนี้แค่ 30คน ผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กระเป๋าถือ กระเป๋าต่างค์ ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นอย่างดี แต่ในกลุ่มยังขาดเงินทุน เพราะงบประมาณมีน้อย และชุมชนอยากให้มีการช่วยเหลือในด้านเงินทุนเพื่อซื้ออุปกรณ์สานเตย และอยากได้เครื่องรีดเส้นที่ทันสมัย

สมัยใหม่ และการจักสานจำเป็นต้องให้ชุมชนมีการอบรมให้คนที่สนใจให้แก่นักท่องเที่ยว และการจักสานเคยก็มีการพัฒนาในรูปแบบใหม่ๆต่อความต้องการของผู้บริโภค

3. นางซีเราะห์ ลีอริ อายุ 63 ปี เพศหญิง

อาชีพ ทำสวน,สานเตยปาหนัน รายได้ 1,000 บาท/เดือน

เริ่มจักสานเตยปาหนันเมื่อพ.ศ. 2540 เป็นเวลา 20 ปี สานเตยปาหนันเป็นงานเสริมจากการทำสวน เพราะไม่มีงานอื่นทำ ปัจจุบันมีผู้ที่สานเตยปาหนันประมาณ 20 คน แต่ไม่เพียงพอแต่มีการช่วยเหลือจากชุมชนใกล้เคียง เช่น ชุมชนไต่ะบัน คนในชุมชนบ้านคูหนสานเตยปาหนันได้เกือบทุกคน แต่ปัจจุบันเหลือแค่ 20 คน ที่สานเตยปาหนันอยู่ และผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กระจเป้านามบัตร หน่วยงานให้การช่วยเหลือสนับสนุนเป็นอย่างดี แต่ชุมชนมีความต้องการเครื่องมือชุดรีดเตยที่ทันสมัยขึ้นจากเดิมที่ชาวบ้านจะต้องซูดเอง ทำให้เสียเวลาในการสานและการจักสานเตยปาหนันจำเป็นต้องชุมชนมาก เพราะกลัวว่าไม่มีการอนุรักษ์และสืบทอดสานต่อ ชาวบ้านต้องการผู้คิดและออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ

4. นางเจณี ปูเงิน อายุ 35 ปี เพศหญิง

อาชีพ ประมง รายได้ 15,000 บาท/เดือน

ในอดีตการทำเครื่องจักสาน ทำมาตั้งแต่หมุกยาโบละ 25 สดางค์ ทำแลกกับผ้าของแขกเทศ ซึ่งเข้ามาขายผ้าในสมัยนั้น และได้รับการถ่ายทอด ภูมิปัญญา จักสานเตยปาหนันจากบรรพบุรุษเป็นรุ่นที่ ๒ การจักสานเตยปาหนันเริ่มเมื่อปี 2535 ปัจจุบันมีผู้สานเตยปาหนันประมาณ 30 คน แต่บางคนอายุเยอะจึงไม่ทำต่อเพราะแก่มาแล้วและผู้ที่สานเตยปาหนันได้มีมากกว่า 100 คน ปัจจุบันส่วนมากคนมีอายุ 60 ปี ขึ้นไปที่สานเตยปาหนัน เด็กวัยรุ่นในหมู่บ้านไม่ค่อยสนใจแต่ก็มีบางคนที่สานเตยเป็น ผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กระจเป่าถือ กระจเป่าสดางค์ มีการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆมาตลอด แต่ตอนนี้ชุมชนมีความต้องการเครื่องรีดเตย เพื่อจะได้ประหยัดเวลาในการผลิตให้เร็วขึ้นและการจักสานเตยปาหนันมีความจำเป็นมาก เพราะปัจจุบันเด็กวัยรุ่นหลังไม่ให้ความสนใจการสานเตยปาหนันจึงกลัวจะสูญหายไปจากชุมชน มีการจัดอบรมให้กับนักเรียนและชุมชนแต่อยากให้ภาครัฐช่วยส่งเสริมด้านการตลาด

5. นางอรมณี หอยบาง อายุ 63 ปี เพศ หญิง

อาชีพ ทำสวน,สวนเตยปาหนัน รายได้ 600 บาท/เดือน

เริ่มสวนเตยปาหนัน เมื่อ พ.ศ. 2553 เพราะว่างจากการกรีดยางก็มาสวนเตยปาหนันเป็นอาชีพเสริม มีสมาชิกสวนเตยปาหนันประมาณ 30 คน คิดว่าเหมาะสำหรับการรวมกลุ่มการจัดสวนเตยปาหนัน แต่ผู้สวนเตยมีประมาณ 100 คน ส่วนใหญ่คนที่สวนเตยปาหนันมีอายุมาก ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กระเป่าถั่ว กระเป่าสะพาน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐก็มีการช่วยเหลือเป็นอย่างดี ชุมชนมีความต้องการเครื่องจักรในการเย็บ เครื่องชุดเตย และเงินทุนในการสนับสนุน และการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น การจัดสวนเตยปาหนันจำเป็นต้องมี อยากให้มีการปลูกเตยปาหนันเพิ่มขึ้น เพราะช่วงหน้าแล้งจะไม่ค่อยมีต้นเตย ชุมชนมีการจัดอบรมให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสำหรับคนที่สนใจเรียนรู้วิธีการสวนเตยปาหนัน การจัดสวนควรมีการพัฒนาการจัดสวนเตยปาหนันให้ดีกว่าเดิมและให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น อีก

6. นางอ๊ะ หลงกลาง อายุ 62 ปี เพศหญิง

อาชีพ ทำสวน,สวนเตยปาหนัน,ขายของชำ รายได้ 7,200 บาท/เดือน

การจัดสวนเตยปาหนัน เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2540 การสวนเตยปาหนันมีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และว่างจากการทำงานอื่นแล้วก็มาสวนเตยปาหนันต่อ การสวนเตยปาหนันประมาณ 30 คนการจัดสวนเตยปาหนัน แต่ผู้สวนเตยประมาณ 50 คน ทั้งผู้ใหญ่กับเด็ก และผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กระเป่าสดางค์ หมวก เครื่องใช้ต่างๆ และภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและชุมชนมีการช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์การผลิต และเงินทุนสนับสนุนเพราะที่จำเป็นต้องออกเงินเองไปก่อน และการจัดสวนมีความจำเป็น เพราะจะได้ให้ลูกหลานได้สืบต่อไปและมีการจัดอบรมให้นักเรียนและอยากให้มีการพัฒนาการจัดสวนเตยปาหนัน

7. นาง ยูพา สำเภา อายุ 58 ปี เพศ หญิง

อาชีพ กรีดยาง,สวนเตยปาหนัน รายได้ 1,500 บาท/เดือน

การจัดสวนเตยปาหนัน เริ่มเมื่อ 30 ปี ที่ผ่านมายามว่างก็มาสวนเตยปาหนัน มีคนที่สวนเตยปาหนันอยู่ประมาณ 30 คน แต่ในชุมชนยังมีผู้ที่สวนเป็นอีกจำนวนมากแต่ส่วนใหญ่ไม่สวนแล้ว ผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กระเป่าถั่ว ภาครัฐให้การสนับสนุนในการผลิตและมีงบประมาณในการ

ช่วยเหลือให้กลุ่มจักสานต่างบ่งข้งน้อย การจักสานมีความจำเป็นมาก เพราะชาวบ้านจะหารายได้เสริมจากการจักสานเตยปาหนัน คนในชุมชนมีการจัดอบรมให้กับนักเรียน นักศึกษาที่สนใจทั้งในหมู่บ้านและนอกสถานที่ สมาชิกในกลุ่มจักสานมีความต้องการคนมาคิดพัฒนาลายสาน ไอเดียใหม่ ๆ

8. นางจันทร์เพ็ญ ปูเงิน อายุ 45 ปี เพศ หญิง

อาชีพ สานเตยปาหนัน รายได้ 12,000 บาท/เดือน

การทำเครื่องจักสาน เป็นภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษชาวอินโดนีเซีย ที่มาตั้งรกรากในประเทศไทย ทางตอนล่าง ตั้งแต่ นครราชสีมา ยะลา ปัตตานี สตูล กระบี่ และตรัง สินค้าที่ผลิตในปัจจุบัน เช่น กล่องแว่น กล่องเนกไท กล่องอเนกประสงค์ กระจกกหมุม กระจกเป็ดมูม กระจกรูปแบบต่างๆ ซองนามบัตร แฟ้มงาน กระจเป่าใส่เอกสาร หมวก ซองโทรศัพท์มือถือ และยังมีการผลิตชิ้นงานบางอย่างที่เรียกว่า สาด หรือ เสื่อ จะผลิตขนาด 80 เซนติเมตร กว้าง 100 เซนติเมตร เป็นชิ้นงานที่ลูกค้าสั่งซื้อเข้ามาจากผู้ซื้อจะนำไปตัดเย็บเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า เช่น ตัดเย็บเป็นรองเท้าเตยปาหนันสวมใส่ในบ้าน รีสอร์ท โรงแรม และสำนักงาน ชุมชนเริ่มทำกันตั้งแต่ไม่จัดตั้งกลุ่มจักสานเตยปาหนัน และว่างจากงานหลักก็มาสานเตยปาหนัน การสานเตยปาหนันประมาณ 20-30 คน แต่ปัจจุบันเหลือน้อยลงแล้ว และการสานเตยปาหนันประมาณ 20 คน รวมถึงชุมชนโต๊ะบัน และผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กล่องทิวชู และภาครัฐมีการสนับสนุนเป็นอย่างดีและชุมชนมีความต้องการด้านเงินทุน การประชาสัมพันธ์และการจักสานจำเป็นมาก เพราะขาดรายได้มาช่วยครอบครัวและมีการจัดอบรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนและมีการพัฒนาลาย จักสานใหม่ๆเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

9. นางนุชรี รักสะอาด อายุ 56 ปี เพศ หญิง

อาชีพ ทำสวน, ประมง รายได้ 2,000 บาท/เดือน

การจักสานเตยปาหนันมีมานานตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่ม และอาชีพเสริมจากการทำสวนยางและอายุมากแล้วไม่รู้จะทำงานอะไร การสานเตยปาหนันประมาณ 50 คน อยากเพิ่มจำนวนสมาชิกให้เพิ่มมากขึ้น เวลาว่างมาเยาะและทำไม้ทัน และการสานเตยปาหนันประมาณ 100 คน แต่ที่ยังสานเตยปาหนันอยู่เหลือประมาณ 20-30 คนและผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กระจเป่าถือ กระจเป่าสะพาน กระจเป่าใส่นามบัตร และภาครัฐมีการให้สนับสนุนมาเรื่อยๆมีเขมาดูงานและชุมชนต้องการช่วยเหลือในเรื่อง เงินทุน คนที่ออกแบบลายจักสานใหม่ๆ และเครื่องเย็บผ้าเพิ่ม เพราะไม่เพียงพอต่อการจักสานเตยปาหนันและการจัก

สถานเตปาหนันจำเป็น เพราะสร้างรายได้ให้ครอบครัวเวลาที่ไม่ได้ตัดยางและมีการจัดอบรมให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดความสนใจในการจักสานเตปาหนันและต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นและมีการพัฒนาลายจักสานเตปาหนันใหม่ๆขึ้นมาก

10. นาง อนงลักษณ์ แก้วเจือ อายุ 49 ปี เพศหญิง

อาชีพ ทำสวน รายได้ 800 บาท/เดือน

การจักสานเตปาหนันเริ่มตั้งแต่ 20-30 ปีที่ผ่านมาและหารายได้เสริมจากการทำสวนยางและทำประมง ในกลุ่มมีการสานเตปาหนันประมาณ 30 คน จำนวนสมาชิกเพียงพอต่อการรับงานจำนวนจำกัดแต่เวลารับงานเยอะก็จะไม่ทันส่ง รายได้ของแต่ละคนก็ไม่เท่ากันหรือรายได้ลดลง เมื่อก่อนมากกว่า 100 คนแต่ปัจจุบันเหลือน้อย มีเหลือประมาณ 30 คน และผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ได้แก่ กระจ่างตาต่างค์ กล้องใส่ทิชชู และควรมีการประชาสัมพันธ์ พาลูกค้ามาชมสินค้าและเข้ามาดูงาน วิธีการจักสาน และการจักสานจำเป็นต่อเพราะการจักสานเตปาหนันกำลังจะหายไปจากชุมชน ถ้าไม่รู้จักอนุรักษ์ไว้ก็จะสูญหายไป และในชุมชนมีการจัดอบรมให้กับคนที่สนใจในการจักสานเตปาหนัน

4.5 ปัญหา/ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการความคิดเห็นของปัญหา/ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตปาหนัน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีปัญหาและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. มีการประชาสัมพันธ์สินค้าที่น่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว
2. มีการจัดบูธจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้กับนักท่องเที่ยว
3. ควรมีการพัฒนาสินค้าในรูปแบบใหม่ให้ต้องตามความต้องการให้นักท่องเที่ยว
4. ควรมีสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวมากกว่านี้
5. ควรมีป้ายบอกทางที่ชัดเจนให้กับนักท่องเที่ยวมากกว่านี้
6. ควรมีสถานที่ให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวอย่างเรียนรู้การจักสานเตปาหนัน

จากการศึกษาวิถีภูมิปัญญาการจักสานเตยปาหนันบ้านคุดนุ ผู้วิจัย ได้จัดองค์ความรู้เกี่ยวกับการจักสานเตยปาหนันของบ้านคุดนุ ออกเป็น 2 องค์ความรู้ คือ ขั้นตอนในการเตรียมเส้นเตยปาหนัน และการจักสานเตยปาหนันดังต่อไปนี้

4.6 องค์ความรู้ด้านการเตรียมเส้นเตยปาหนัน

4.6.1 เลือกต้นเตยปาหนัน ใบที่มีขนาดไม่อ่อนและแก่จนเกินไป ตัดเป็นรอยต่อระหว่างลำต้นช่วงอ่อนกับแก่เพื่อให้สามารถแตกกิ่งออกไปได้อีก

4.6.2 คัดใบที่ขนาดสวยไม่มีตำหนิและนำแต่ละใบมากรีดหนามด้านหลังออก

4.6.3 นำใบเตยที่กรีดหนามด้านหลังออกแล้วมาลนไฟหรือต้มให้สุกแต่ชาวบ้านส่วนใหญ่จะนิยมนลนไฟมากกว่าให้สุกใบเริ่มเหี่ยวเป็นเทคนิคสำคัญที่ทำให้เส้นใยมีความเงาและป้องกันเชื้อรา

4.6.4 นำใบมากรีดเส้นเป็นเส้นตอกด้วยอุปกรณ์ที่เรียกว่าเล็บแมว ดึงเส้นตามขนาดที่ต้องการ

4.6.5 นำมาแยกหนามข้างใบออกและเส้นตอกเตยออกจากกัน และนำเส้นตอกเตยมากรีดอีกครั้งเพื่อให้ نرمเรียบสวยและนำเส้นตอกเตยที่ได้มามีครวมกันพอประมาณและนำไปแช่น้ำนำของหนักทับเพื่อให้เส้นอยู่ได้น้ำแช่น้ำไว้ประมาณ 2 คืน ทำให้สีเขียวของเตยละลายปนอยู่กับน้ำจะได้เส้นตอกเตยสีขาวเหลือง

4.6.6 นำเส้นตอกเตยที่แช่น้ำเสร็จแล้วมาตากแดดให้แห้ง

4.6.7 นำสีที่จะย้อมมาผสมกับน้ำสายในอัตราส่วนที่ต้องการย้อม ใส่ในกระทะหรือหม้อสำหรับการย้อมสี

4.6.8 นำตอกเตยที่แห้งพอมาดย้อมใส่ในกระทะย้อมสี คนให้ติดสีให้ทั่วทุกเส้นประมาณ 30 นาที

4.6.9 นำตอกเตยที่ย้อมเรียบร้อยแล้วไปตาก เมื่อแห้งก็จะได้ตอกเตยที่มีขนาดสีต่างๆจากย้อมแล้วนำมาสานกันเป็นรูปลักษณะต่างๆ ตามที่ต้องการ

ภาพที่ 2 การคัดเลือกเตยป่านนำมาใช้สำหรับงานจักสาน

4.7 องค์ความรู้ด้านการจักสาน ตัวอย่างการสานกระเป๋าด้วยเตยป่าน

4.7.1 นำเส้นตอกเตยที่ผ่านกระบวนการต่างๆมาเรียบร้อยแล้วนำมารีดให้ตรงและพับครึ่ง

4.7.2 เริ่มใช้ตั้งเป็นศูนย์กลางแนวตรงเส้นและแนวอนเส้นทับกัน โดยนำเส้นตอกมาขัดกหนึ่งขมหนึ่งไปเรื่อยๆ จนหมดเส้นตอกหรือได้ความยาวขนาดตามที่ต้องการ

4.7.3 ตามด้วยขึ้นรูปเริ่มต้นจากการทำกันกระเป๋าโดยสานด้วยลายหนึ่งตามขนาดกระเป๋าที่ต้องการผลิต สานกันกระเป๋าจนเต็มพื้นที่ของหุ่นแล้วขึ้นส่วนขอบล่างเพื่อขึ้นรูปทรงของกระเป๋าต่อไป แล้วสอดสีด้วยตอกเตยสีต่างๆเพื่อเพิ่มความสวยงามการขึ้นรูปโดยใช้ตอกสีที่ต้องการสานขึ้นต่อจากขอบล่างในแนวเฉียงทแยงมุมซ้ายขวาจนถึงขอบด้านบน

4.7.4 ขึ้นใส่หูกระเป๋าและตกแต่งรายละเอียด นิยมถักด้วยลายหนึ่งโดยใช้สายขางขนาดที่เหมาะสมกับกระเป๋าเป็นแกนกลาง ความยาวของหูกระเป๋าขึ้นอยู่กับความต้องการที่ลูกค้าสั่งมา

ภาพที่ 3 การสานกระเป๋าด้วยเตยปาหนัน

รูปแบบการจักสานเตยปาหนันของบ้านคูหิน ที่เป็นที่ยอมรับมี 3 ชนิด คือ หมวกใส่เครื่องใช้สอย ชองนุหรี และกระเป๋า ดังต่อไปนี้

รูปแบบของ หมวกใส่เครื่องใช้สอย

รูปแบบที่1

รูปแบบที่2

รูปแบบที่3

รูปแบบที่4

ภาพที่ 4 รูปแบบของหมวกใส่เครื่องใช้สอยมีทั้งหมด 4 แบบ

รูปแบบของซองบุหรี

รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 4

ภาพที่ 5 รูปแบบของใส่บุหรีมีทั้งหมด 4 แบบ

รูปแบบของกระเป๋า

รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 4

รูปแบบที่ 5

รูปแบบที่ 6

รูปแบบที่ 7

รูปแบบที่ 8

รูปแบบที่ 9

ภาพที่ 6 รูปแบบของกระเป๋ามีทั้งหมด 9 แบบ

ผลการ วิเคราะห์กระบวนการผลิตหลายสานและรูปแบบของหัตถกรรมจักสาน น โดยการใช้แบบ ประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 10 ความพึงพอใจของผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์จักสานเตยปาหนันของกลุ่มบ้านคูน

รายการ	Mean	S.D	ความหมาย
1.ด้านกระบวนการผลิตหลายสานและรูปแบบหัตถกรรมจักสาน			
1.1 การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการทำเส้นเตยปาหนัน	3.89	0.91	มาก
1.2 การเพิ่มพื้นที่ในการปลูกเตยปาหนัน	3.78	0.92	มาก
1.3 การผลิตเตยปาหนันด้วยกรรมวิธีแบบดั้งเดิม	3.42	0.99	ปานกลาง
1.4 การจัดตั้งกลุ่มสำหรับการสานเตยปาหนันเพิ่มขึ้น	2.89	0.98	ปานกลาง
ภาพรวม	3.50	0.95	มาก
2. ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์			
2.1 ผลิตภัณฑ์รูปแบบเป็นภูมิปัญญาจากท้องถิ่นดั้งเดิมและมีการพัฒนาแบบสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ และให้สื่อถึงความเป็นไทย	4.07	0.93	มาก
2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานให้มีความหลากหลาย	3.82	1.00	มาก
2.3 กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จักสานที่เกิดขึ้นใหม่ตามยุคสมัย	3.74	0.99	มาก
2.4 การผลิตสินค้าเพื่อรับความรู้เพิ่มเติมจากการเตรียมวัสดุ เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์จักสานให้ทันต่อการใช้งาน	3.74	0.91	มาก
2.5 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและทันสมัย	3.46	0.80	ปานกลาง
ภาพรวม	3.77	0.93	มาก
3. ด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์			

รายการ	Mean	S.D	ความหมาย
3.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.28	0.91	มาก
3.2 การส่งเสริมหรือจัดให้ความรู้ทักษะ ความสามารถในการพัฒนาสินค้า	3.96	0.92	มาก
3.3 การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	3.76	0.99	มาก
3.1 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโฆษณา	3.43	0.98	ปานกลาง
ภาพรวม	3.86	0.95	มาก
4. ด้านการอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์			
4.2 การถ่ายทอดกระบวนการผลิตให้แก่คนทั่วไปที่ประสงค์จะเรียนรู้	4.02	0.95	มาก
4.3 การจัดกิจกรรมการสืบทอดการจักสานเตาปাহันัน	3.92	0.90	มาก
4.1 การนำความรู้ด้านการจักสานเพิ่มเติมในบทเรียนของนักเรียน	3.89	0.92	มาก
4.4 จัดตั้งกลุ่มการเรียนรู้การจักสานเตาปাহันัน	3.21	0.89	ปานกลาง
ภาพรวม	3.76	0.92	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ที่ซื้อผลิตภัณฑ์จักสานเตาปাহันันของกลุ่มบ้านคูนที่มีต่อกระบวนการผลิตเตาปাহันันและรูปแบบหัตถกรรมจักสาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 (SD. =0.95) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการทำเส้นเตาปাহันันมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยที่ 3.89 (SD. = 0.91) ส่วนความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีต่อ ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยที่ 3.77 (SD. =0.93) โดยกลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อ ผลิตภัณฑ์รูปแบบเป็นภูมิปัญญาจากท้องถิ่นดั้งเดิมและมีการพัฒนาแบบสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ และให้สื่อถึงความ เป็นไทย มาก

ที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.07 (SD. =0.93) ด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ พบว่าภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 3.86 (SD. =0.95) กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยว โดยชุมชนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.28 (SD. = 0.91) และ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มีความพึงพอใจด้านการอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์ ในภาพรวม ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.76 (SD. = 0.92) โดยพึงพอใจต่อการถ่ายทอดกระบวนการผลิตให้แก่คนทั่วไปที่ประสงค์จะเรียนรู้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.02 (SD. = 0.95)

ฉบับจริง

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 53 คน ช่วงอายุระหว่าง 41-59 ปี มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช สถานภาพแต่งงานแล้ว ประกอบอาชีพบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ระหว่าง 15,000-25,000 บาท

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนันบ้านคูหน ตำบลบ่อหิน อำเภอลือเกา จังหวัดตรัง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมและมีการพัฒนาแบบสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่และให้สื่อถึงความเป็นไทย ค่าเฉลี่ย 4.07

กระบวนการผลิตภัณฑ์ลายจักสานที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย มีระดับพอใจมาก อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.74 การผลิตสินค้าเพื่อรับความรู้เพิ่มเติมจากการเตรียมวัสดุเพื่อผลิตภัณฑ์จักสานให้ทันต่อการใช้งาน ค่าเฉลี่ย 3.74

รูปแบบผลิตภัณฑ์เป็น การพัฒนาผลิตภัณฑ์และมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานให้มีความหลากหลายค่าเฉลี่ย 3.46 และการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและทันสมัย ค่าเฉลี่ย 3.82 และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.76 การวิเคราะห์กระบวนการผลิตลายจักสานและพัฒนารูปแบบของหัตถกรรม ค่าเฉลี่ย 3.23 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.82 การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ค่าเฉลี่ย 2.64 และการอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ค่าเฉลี่ย 2.49 และการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีระดับพอใจมาก อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.28 การส่งเสริมหรือจัดให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการพัฒนาสินค้า ค่าเฉลี่ย 3.96 และ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโฆษณา ค่าเฉลี่ย 3.43 ตามลำดับ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนันบ้านคูหนตำบลบ่อหิน อำเภอลือเกา จังหวัดตรัง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน” เป็นการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากการทำแบบบังเอิญ (Convenience Samplings) กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีการพัฒนาการจักสานในพื้นที่บ้านคูหน จังหวัดตรัง

จากการศึกษาพบว่าการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสาน ที่เป็นเช่นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชวน เพชรแก้ว และสอดคล้องกับผลการศึกษา เรื่องศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จัก

สถานเตยปาหนันบ้านคุดนูน ตำบลลิเกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง กรณีศึกษา : กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่บ้านคุดนูนซึ่งผลการศึกษา พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนัน

จากตารางแจกแจงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ และประเมิณผลในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความรู้และประเมิณผลสำเร็จโครงการต่างๆ เช่น กระบวนการผลิตภัณฑ์ลายจักสานที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย มีระดับพอใจมาก อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.74 และมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานให้มีความหลากหลายค่าเฉลี่ย 3.46 และการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและทันสมัย ค่าเฉลี่ย 3.82 และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.76 ตามลำดับ

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนันบ้านคุดนูนตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

- 1) ศึกษาที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนันจากการวิจัย พบว่า ชุมชนมีการจักสานเตยปาหนัน ที่มีมานานนับร้อยปี และมีการเรียนรู้มาจากบรรพบุรุษสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันและต้นเตยปาหนันมีขึ้นเองตามธรรมชาติและหาได้ง่ายภายในชุมชนจึงเกิดให้ก่อกลุ่มวิสาหกิจในชุมชนและมีการพัฒนาการจักสานเตยปาหนันในรูปแบบต่างๆที่สวยงามและทนทานต่อการใช้งาน
- 2) ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการผลิตลายสานและรูปแบบของหัตถกรรมจักสานจากการวิจัย พบว่าการจักสานเตยปาหนันของชุมชนที่มีการผลิตภัณฑ์การจักสานเตยปาหนันต้อง ใช้เวลานานในการจักสานและการจักสานเตยปาหนันเป็นการสืบทอดการสานมาจากรุ่นสู่รุ่นและส่วนใหญ่คนที่จักสานเตยปาหนันมีอายุมากเพราะมีเวลาว่างจากการทำอาชีพหลัก และวัยรุ่นส่วนมากในชุมชนก็ ไม่ค่อยให้ความสนใจจักสานเตยปาหนัน เพราะวัยรุ่นจะไปหางานอื่นๆทำเป็นส่วนมาก
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหัตถกรรมจักสานเตยปาหนันกับวิถีชีวิตชาวมุสลิมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจักสานเตยปาหนันมีความสำคัญต่อชุมชนมีความสำคัญกับวิถีชีวิตของชาวบ้านและชาวมุสลิมที่มีอาชีพจักสานเตยปาหนันมาเป็นเวลาและเริ่มจักสานเป็นเวลาหลายปีและการจักสานเตยปาหนันที่มีการพัฒนามาจนเป็นสินค้า OTOP จังหวัดตรัง

จากการวิจัยและลงพื้นที่ตรวจสอบการจักสานเตยปาหนันได้ทราบว่ากลุ่มชาวบ้านมีการจักสานเตยปาหนันและชาวบ้านที่จักสานเตยปาหนัน อยู่ประมาณ 50 คน ทำเป็นอาชีพเสริม และความต้องการชุมชน คือ การสนับสนุนในด้านงบประมาณมาช่วยเหลือในเรื่องอุปกรณ์ที่จะจักสานเตยปาหนันและชุมชนต้องการที่เครื่องชุดเตยปาหนันที่เป็นเครื่องมือที่ทันสมัยใหม่กว่าที่มีอยู่ตอนนี้และการเครื่องชุดที่มี

จากการวิจัยและลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป พบว่าชาวบ้านที่จักสานเตยปาหนันมีอยู่ประมาณ 50 คน ทุกคนประกอบเป็นอาชีพเสริม และความต้องการชุมชน คือ การสนับสนุนในด้านงบประมาณมาช่วยเหลือในเรื่องอุปกรณ์ที่จะจักสานเตยปาหนันและชุมชนต้องการที่เครื่องชุดเตยปาหนันที่เป็นเครื่องมือที่ทันสมัยใหม่กว่าที่มีอยู่ตอนนี้และเครื่องชุดที่มีอยู่ในตอนนี้เป็นที่ชุดแบบไม่ต้องชุดเองใช้เวลาในการชุดนาน และการจักสานเตยปาหนันกว่าจะได้มาแต่ละชิ้นต้องมีการผ่านกระบวนการจัดทำค่อนข้างมากมาย นอกจากชุดแล้วจะต้องนำมารีดเส้น อุปกรณ์ที่ใช้ในการรีดเส้นก็เป็นแบบหมุนด้วยมือ ซึ่งต้องใช้เวลาานมากกว่าจะได้มาแต่ละเส้น ผลผลิตที่จักสานเตยปาหนันมีรูปแบบที่สวยงามและทนทานต่อการใช้งานและการผลิตที่ผลิตออกมาตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และการจักสานเตยปาหนันเป็นสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว ของจังหวัดตรัง เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงอารยธรรม และวัฒนธรรม บ่งบอกถึงรสนิยมที่ดีของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่แปรผันอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของระพีพรรณ ทองหล่อและคณะฯ (2546) ตามหลักทฤษฎีการจูงใจของแม็กไกร์ ดังนี้ 1) ความต้องการความสอดคล้องกัน (Need for Consistency) เป็นความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการให้ทุกด้านทุกส่วนของตนเอง สอดคล้องกลมกลืนกันและกัน ได้แก่ ทำหน้าที่ พฤติกรรมการแสดงออกต่างๆ ความคิดเห็นภาพลักษณ์เกี่ยวข้องกับตนเอง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวិถุณีปัญหาการจักสานเตยปาหนันบ้านคูหนสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดตรังตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

1 ศึกษาที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่นจักสานเตยปาหนันจากการวิจัย พบว่า ชุมชนมีการจักสานเตยปาหนัน ที่มีมานานนับร้อยปี และมีการเรียนรู้มาจากบรรพบุรุษสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันและต้นเตยปาหนันมีขึ้นเองตามธรรมชาติและหาได้ง่ายภายในชุมชนจึงเกิดให้ก่อกลุ่มวิสาหกิจในชุมชนและมีการพัฒนาการจักสานเตยปาหนันในรูปแบบต่างๆที่สวยงามและทนทานต่อการใช้งาน

2 ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการผลิตสายและรูปแบบของหัตถกรรมจักสานจากการวิจัย พบว่า การจักสานเตยปาหนันของชุมชนที่มีการผลิตหัตถกรรมจักสานเตยปาหนันต้องใช้เวลาในการจักสาน และการจักสานเตยปาหนันเป็นการสืบทอดการสานมาจากรุ่นสู่รุ่นและส่วนใหญ่คนที่จักสานเตยปาหนันมีอายุมากเพราะมีเวลาว่างจากการทำอาชีพหลัก และวัยรุ่นส่วนมากในชุมชนก็ไม่ค่อยให้ความสนใจจักสานเตยปาหนัน เพราะวัยรุ่นจะไปหางานอื่นๆทำเป็นส่วนมาก

3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหัตถกรรมจักสานเตยปาหนันกับวิถีชีวิตชาวมุสลิมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจักสานเตยปาหนันมีความสำคัญต่อชุมชนมีความสำคัญกับวิถีชีวิตของชาวบ้านและชาวมุสลิมที่มีอาชีพจักสานเตยปาหนันมาเป็นเวลาและเริ่มจักสานเป็นเวลาหลายปีและการจักสานเตยปาหนันที่มีการพัฒนามาจนเป็นสินค้า OTOP จังหวัดรังซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนัชชา สวัสดิ์ชัย(2558) การสืบทอดภูมิปัญญาการสานเตยปาหนันมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานและเรียนรู้กันภายในครอบครัว โดยเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม นิยมใช้เส้นในการปูนอนและนำไปรองนั่งที่สุเหร่า และใช้เป็นเส้นปูนอนของกลุ่มสาวที่จะแต่งงานใหม่ โดยกลุ่มสาวจะต้องช่วยกันสานไว้หลายๆ ผืน เพื่อใช้รองแทนที่นอนในสมัยโบราณ ดังนั้นหัตถกรรมจักสานเตยปาหนันจึงเป็นวิถีชีวิตของชาวมุสลิมมาอย่างช้านาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่าผลิตภัณฑ์จากเตยปาหนันควรได้รับการพัฒนา 2 ด้าน คือ

1 ด้านวัสดุ ควรมีการศึกษาถึงการใช้ประโยชน์เส้นใยภายในใบเตยที่เหลือใช้ นำไปใช้ในกระบวนการทอเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ และควรเพิ่มพื้นที่ในการรณรงค์การปลูกเตยปาหนันเพราะในพื้นที่บ้านคุดนตันเตยปาหนันมีจำนวนลดลงและอยู่ในพื้นที่ที่มีเจ้าของ

2 ด้านกระบวนการผลิต ควรมีปรับปรุงเครื่องมือและอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาด้านเวลาและขั้นตอนที่ยังยาก อีกประเด็นคือควรมีการศึกษาวิธีการถนอมคุณภาพของวัสดุในช่วงฤดูฝน เพื่อให้ได้วัสดุคิบที่มีคุณภาพที่ดี

บรรณานุกรม

กมล รัตนวิระกุล. (2545).ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน.ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์

กรมการท่องเที่ยว. (2559). สถิตินักท่องเที่ยวปี2559. เข้าถึงได้

จาก : <http://newdot2.samartmultimedia.com/home/listcontent/11/221/276>(21 มกราคม 2560)

การท่องเที่ยวจังหวัดตรัง, 2558, “ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง,”

www.siamfreestyle.com/travel-attraction/trang [21 มกราคม 2560]

กุลวดี ละม้ายจีน, เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2558). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่พิเศษ

เมืองโบราณท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี.สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง. (2558). การท่องเที่ยวจังหวัดตรัง.เข้าถึงได้

จาก : <http://www.siamfreestyle.com/travel-attraction/trang> (21 มกราคม 2560)

โครงการการรายงานและพยากรณ์สถานการณ์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย, 2559, “ดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการท่องเที่ยวในประเทศไทย”, 2.

ชวน เพชรแก้ว. (2547).แนวคิดด้านภูมิปัญญาเป็นพื้นความรู้ของประชาชนในสังคม.

ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์

ฉัตรคนัย ใจเพชร.(2546).เกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิม.ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์

ธัญพร วณิชฤทธา. (2551).การท่องเที่ยวโดยชุมชน.ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์

นวลลออ ทินานนท์. (2545).ความเป็นมาของเครื่องจักสาน.ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์.

นิตติยา ทองเสนอ,อุทิศ สังข์รัตน์. (2551).ศึกษาการจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง.การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

นัชชา สวัสดิชัย, 2558. “โครงการออกแบบชุดเครื่องเรือนสาธารณะ เพื่อการพักผ่อนชายหาดจากวัสดุ

ไบเตยปานัน : กรณีศึกษาเพื่อการใช้งานที่ขยายหาคะระดาน ในความรับผิดชอบดูแลโดย
อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ,” ศิลปนิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปะบัณฑิต ภาควิชาออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ คณะมัณฑนศิลป์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธันยพร วณิชฤทธา, 2550, “การจัดการความรู้ในชุมชน: กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
โดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม,” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาลัยบัณฑิต, สาขาวิชา
เทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประเวศ วะสี, 2550, “เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม,” พิมพ์ครั้งที่ 6

ฉบับปรับปรุง, กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, 21.

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538).การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน.ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์

พจนา สวนศรี, 2550, “การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน,” ใน คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน,
สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการ
พิมพ์, 14.

พิทยา สายหนู, 2544, “กลไกของสังคม,” พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

พิฑูรย์ ทองนิม. (2557).การจัดการความรู้ร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่.

การจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ยศพล บันเทิงสุข. (2556).แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตเครื่องปั้นดินเผา.

ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์

ระพีพรรณ ทองห่อ และคณะ, 2546, “ลักษณะการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์และความต้องการใช้
บริการของนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย,” มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542,” กรุงเทพฯ: นานมี บุ๊คส์

พับลิเคชั่นส์

วิบูลย์ ธีสุวรรณ, 2552, “เครื่องมือเครื่องใช้ไทยประดิษฐ์,” พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์

พับลิเคชั่นส์,

วิชิต นันทสุวรรณ, 2544, “ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท,” กรุงเทพฯ: มูลนิธิหมู่บ้าน, 20-23.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2554, “สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน เล่มที่ 36,”

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book> [21 มกราคม 2560]

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2535, “ภูมิปัญญาไทย,” พัฒนาชุมชน, 77-78

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , 2544, “สังคมและวัฒนธรรมไทย,” กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

อุษณีย์ เสือดี, 2549, “การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอกระเบื้องดินเผาใน จังหวัดสงขลา,” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนิตดา ชูสวัสดิ์.(2555).การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

บ้านโหล๊ะหาร อำเภอ ป่าบอน จังหวัดพัทลุง.การเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Best, John W., 1977, “Research in Education,” 3rd ed. Englewood Cliffs,

New Jersey: Prentice Hall, Inc.

ภาคผนวก ก

ภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์การจักสานเตยปาหนันเป็นรูปกระเป๋า

ภาพที่ 7 ต้นแบบการจักสานผลิตภัณฑ์รูปกระเป๋า

ภาพที่ 8 การเตรียมอุปกรณ์สำหรับสานกระเป๋า

รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 4

รูปแบบที่ 5

รูปแบบที่ 6

รูปแบบที่ 7

รูปแบบที่ 8

รูปแบบที่ 9

รูปแบบที่ 10

รูปแบบที่ 11

รูปแบบที่ 12

รูปแบบที่ 13

รูปแบบที่ 14

รูปแบบที่ 15

ภาพที่ 9 การพัฒนารูปแบบการสานกระเป๋าในรูปแบบต่างๆ

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแนวการสัมภาษณ์กลุ่มจักสาน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม

ชื่อ.....

อายุ.....

เพศ.....

อาชีพ.....

รายได้.....

ประเด็นคำถาม

1. เริ่มต้นจักสานเตยป่านันเมื่อไหร่

.....
.....
.....

2. เพราะอะไรถึงได้ทำการจักสานเตยป่านัน

.....
.....
.....

3. กลุ่มที่ทำการจักสานมีจำนวนเท่าไร เหมาะสมสำหรับการรวมกลุ่มกันทำงานหรือไม่(ในกรณีที่รับงานจากภายนอกมาทำ)

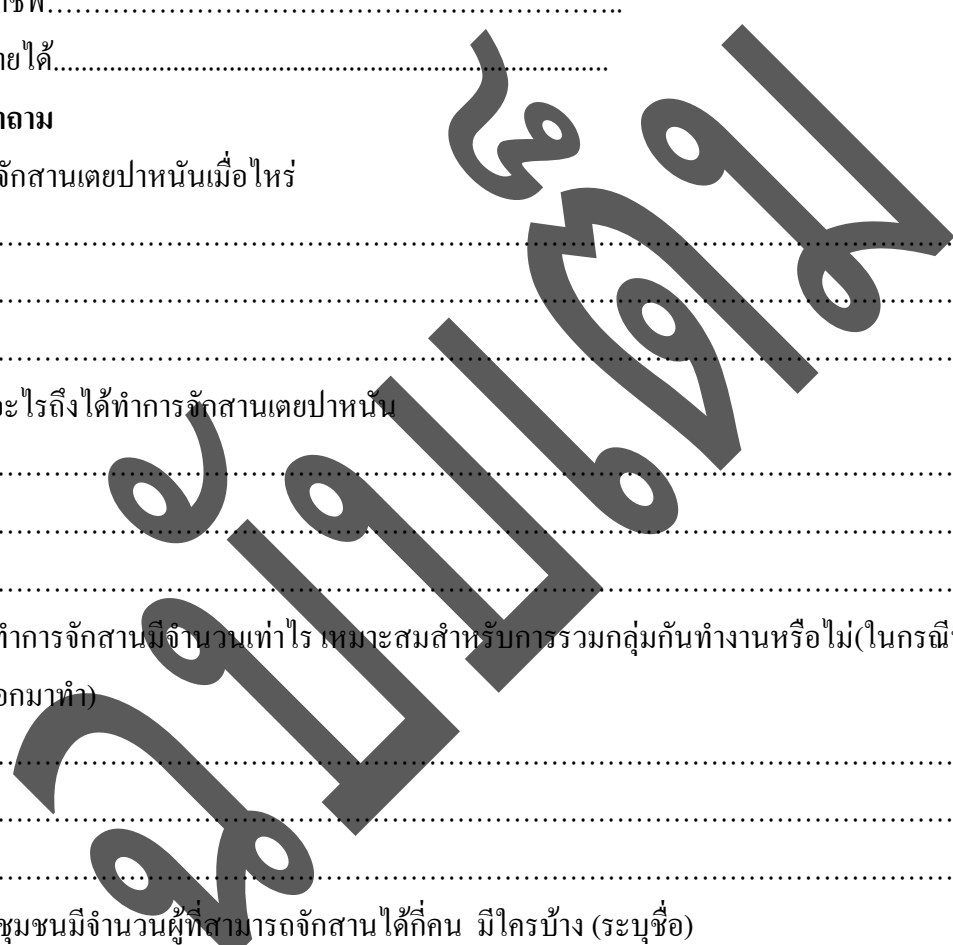
.....
.....
.....

4. ภายในชุมชนมีจำนวนผู้ที่สามารถจักสานได้กี่คน มีใครบ้าง (ระบุชื่อ)

.....
.....
.....

5. เครื่องจักสานประเภทใดที่คนนิยมมากที่สุด และมีรายการสั่งซื้อมากที่สุด เพราะอะไร

.....
.....
.....

6. ภาครัฐ เช่น อบต. จังหวัด ให้การสนับสนุนการจัดงานเตยปาหนันหรือไม่

.....
.....
.....

7. อยากให้มีการช่วยเหลือด้านการจัดงานเตยปาหนันอย่างไร

.....
.....
.....

8. กิจการฟื้นฟูเตยปาหนัน จำเป็นหรือไม่ อย่างไร

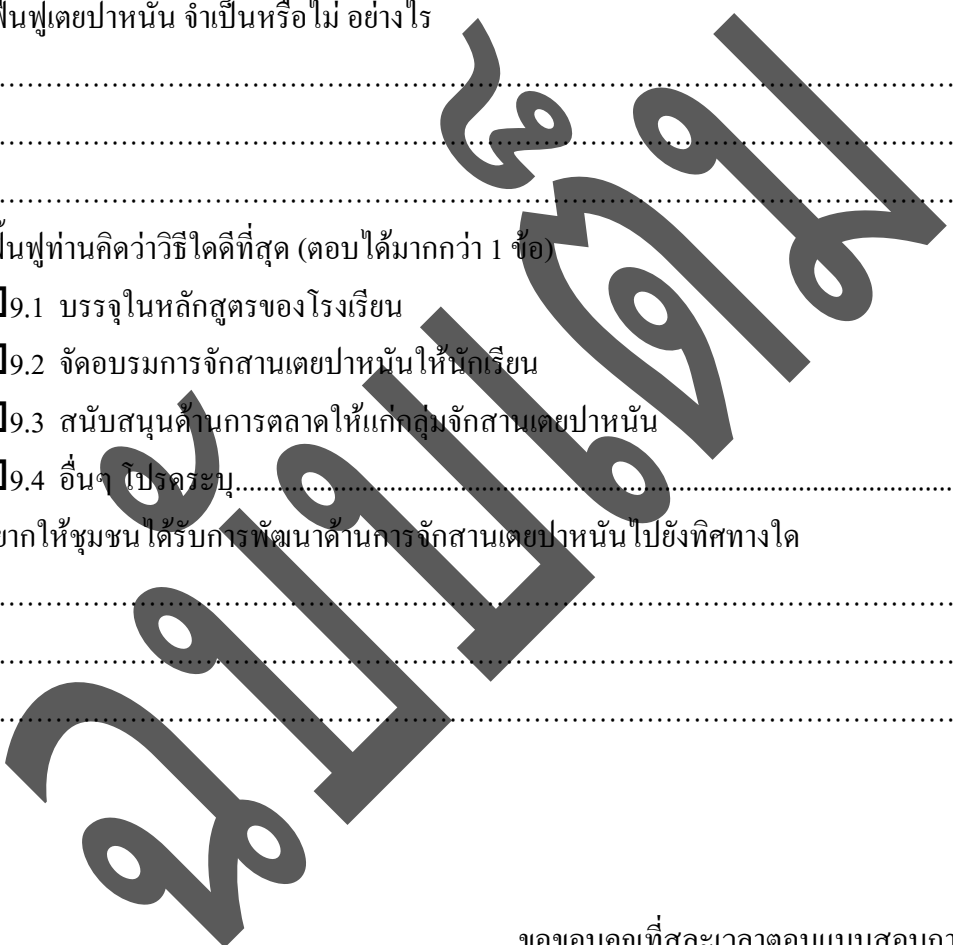
.....
.....
.....

9. วิธีการฟื้นฟูท่านคิดว่าวิธีใดดีที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 9.1 บรรจุในหลักสูตรของโรงเรียน
- 9.2 จัดอบรมการจัดงานเตยปาหนันให้นักเรียน
- 9.3 สนับสนุนด้านการตลาดให้แก่กลุ่มจัดงานเตยปาหนัน
- 9.4 อื่นๆ โปรดระบุ.....

10. ท่านอยากให้ชุมชนได้รับการพัฒนาด้านการจัดงานเตยปาหนันไปยังทิศทางใด

.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม 😊😊